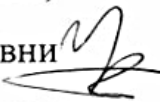
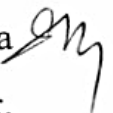

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра англійської філології

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З УЧНЯМИ 11 КЛАСУ НА
НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційна робота здобувача
освітнього ступеня «магістр»
спеціальності: 014 Середня освіта
мова і література (англійська)

Криворучко Ілони Миколаївни

Керівник: кандидат педагог. наук,
доцент Рябушко Світлана Олексіївна

Рецензент: кандидат педагог. наук,
доцент Глушук Світлана Василівна

Робота допущена до захисту

на засіданні кафедри англійської філології
(назва випускової кафедри)

протокол № 5 від «17» листопада 2020 р.

Завідувач кафедри

Л.О. Олейнікова Т.О.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робота пройшла публічний захист

на відкритому засіданні ЕК

«25» січня 2021 р.

Оцінка 96 відмінно
(за стобальною шкалою) (за традиційною шкалою)

Голова ЕК

М. Шевчук Т.С.
(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	9-11
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З УЧНЯМИ 11 КЛАСУ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	12-33
1.1. Дидактичні вимоги до різних типів уроків в закладах загальної середньої освіти	12-19
1.2. Психологічний клімат на уроці та особливості подолання негативних ситуацій	20-28
1.3. Особливості діяльності вчителя на уроці англійської мови.....	29-33
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	34-37
РОЗДІЛ 2: ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З УЧНЯМИ 11 КЛАСУ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ.....	38-54
2.1. Мотивація вчителя як один з чинників успішності навчання англійської мови	38-43
2.2. Нестандартні ситуації на нестандартних уроках англійської мови	44-49
2.3. Навчальна діяльність вчителя як результат його досвіду.	50-54
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II.....	55-56
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В 11-МУ КЛАСІ	57-74
3.1. Особливості організації пробного навчання англійської мови на нестандартних уроках	57-64
3.2. Пробне навчання англійської мови на нестандартному уроці	65-69
3.3. Деякі поради випускникам щодо ефективної організації онлайн-навчання на нестандартних уроках англійської мови в 11 класі	70-74
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III.....	75-76
ВИСНОВКИ	77-84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:	85-92
ДОДАТКИ.....	93-112

ВСТУП

Зміни в суспільстві, нові зміни в освіті потребують впровадження інноваційних технологій навчання й підходів щодо організації освітнього процесу, використання сучасних засобів комунікації, які сприяють розвитку інтелектуальної та творчої особистості, котра готова до самостійної діяльності, особистість, яка орієнтується в інформаційному просторі й впевнено володіє англійською мовою. Сучасна освіта ґрунтується на особистісно-орієнтованому, діяльнісному й компетентнісному підходах. Саме компетентнісний підхід є одним з важливих підходів, адже головна мета навчання англійської мови – формування й розвиток комунікативної компетенції учнів.

Успішність організації освітнього процесу на уроці залежить від певних факторів, зокрема планування уроку, викладання матеріалу й виконання усіх цілей навчання, організація діяльності вчителя, мотивація вчителя на викладання англійської мови та мотивація учня на навчання, засоби, за допомогою яких здійснюється організація навчання, правильно підібрана форма навчання та ін. Особливо коли відбувається організація навчання англійської мови на нестандартних уроках. Саме тому ми обрали тему нашого дослідження «Особливості роботи вчителя з учнями 11 класу на нестандартних уроках англійської мови».

Актуальність теми підтверджується дослідженнями таких науковців, як-от: Бадаянц Г. С., Гончаренко С. У., Зайченко І. В., Коменський Я. А., Мешко Г. М., Онищук В. О., Сиско Н. Н., Сухомлинский В. О., Ji Yin Nan, Hongbiao Yin та ін.

Мета дослідження полягає у вивченні й аналізі особливостей організації освітнього процесу на нестандартних уроках англійської мови з учнями 11 класу.

Завдання дослідження:

-проаналізувати зміст феномену «урок», визначити основні форми освітнього процесу;

-висвітлити вимоги до уроку та зосередити увагу на організації уроку в умовах дистанційного навчання;

-укласти комплекс вправ і завдань для навчання АМ;

-визначити основні професійно-педагогічні вміння вчителя;

-охарактеризувати виробничі функції діяльності вчителя;

-проаналізувати особливості організації та результати пробного навчання.

Об'єкт дослідження – діяльність вчителя на нестандартних уроках англійської мови

Предмет дослідження – комплекс вправ і завдань з АМ щодо організації навчання на нестандартних уроках в 11 класі

Гіпотеза дослідження – організація навчання англійської мови на нестандартних уроках в класі та онлайн буде відбуватися успішно, якщо в освітній процес залучати інформаційно-комунікативні технології навчання.

Методи дослідження:

-узагальнення досвіду навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти (м. Ізмаїл ЗЗСО І-ІІІ ступенів №1 ім. О. В. Суворова);

-опрацювання наукових джерел з Методики навчання іноземних мов і культур та суміжних з нею наук;

-методичний аналіз технологій і вправ навчання англійської мови;

-наукове спостереження та пробне навчання англійської мови учнів 11 класів.

Наукова новизна даного дослідження полягає в з'ясуванні особливостей роботи вчителя англійської мови на нестандартних уроках в 11 класі.

Практична цінність роботи полягає у формуванні певних порад щодо ефективності організації навчання англійської мови на нестандартних уроках в 11 класах.

Апробація дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були апробовані на студентських науково-практичних конференціях: Всеукраїнська науково-практична конференція «Вища освіта у міждисциплінарному вимірі: від традицій до інновацій» (03 листопада 2020 р., м. Ізмаїл), Вища освіта у міждисциплінарному вимірі: від традицій до інновацій. Збірник наукових праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2020. с. 61-66; Міжнародна мультидисциплінарна наукова конференція «Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки» (27 листопада 2020 р., м. Запоріжжя), Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки: матеріали міжнародної студентської наукової конференції (Т. 3.), 27 листопада, 2020 рік. Запоріжжя, Україна: Молодіжна наукова ліга. с. 100-102; «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» (листопад 2020 р., м. Переяслав); Міжнародна науково-практична конференція «Перспективні наукові дослідження європейських мов, літератури та методик їх викладання» (19 лютого 2020 р., м. Ізмаїл), Text et Culture: Збірник наукових праць. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2020. – Вип. 5. – с. 19-23.

Структура роботи – кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури (59 джерел) та додатків (20 с.). Кваліфікаційна робота супроводжується 6 таблицями, 14 схемами, однією діаграмою та електронною презентацією проведеного дослідження.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З УЧНЯМИ 11 КЛАСУ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Дидактичні вимоги до різних типів уроків в закладах загальної середньої освіти

Однією з особливостей організації роботи вчителя англійської мови є коректна та ефективна організація освітнього процесу. Сьогодні такі нові форми організації освітнього процесу, як тренінги, семінари, майстер-класи, вебінари тощо є доцільними в роботі вчителя, але залишається актуальним питання організації навчання з використанням основної форми навчання в школі - уроку, що є «основною організаційною формою навчально-виховної роботи в школі» [6 ; 340]. Урок є провідним компонентом, від якості виконання важливих вимог до нього від яких залежить успішність його проведення та ефективність навчання на уроці. Дослідженню проблеми організації та вдосконаленню уроку було присвячено наукові праці Амонашвілі Ш. О., Гончаренко С. У., Онищук В. О., Сухомлинський В. О. та ін., адже поняття урок змінювалося неодноразово й постійно потребує нові, більш ефективні дидактичні вимоги. Але перш ніж ми проаналізуємо, які сучасні дидактичні вимоги висуває сучасна дидактика, пропонуємо з'ясувати поняття «урок» та розглянути класифікацію різних типів уроків.

Впродовж останніх років поняття «урок» розглядається як одна з форм навчання, зокрема індивідуальна форма навчання. Вона має як позитивні так і негативні характеристики. Тобто індивідуальне навчання не завжди надає учням достатніх знань. Тому потреба в освіті починає зростати поступово, згодом з'являються індивідуально-групові форми навчання, де учні різного віку навчаються разом, але індивідуально. Отже, Ян Амос Коменський у роботі під назвою «Велика дидактика» обґрунтував класна-урочну форму навчання, яка є академічною системою навчання, й характеризується певною тривалістю навчання (від 30 до 45 хвилин), певною кількістю учнів на уроці

та наявністю програм і розкладу уроків тощо. У наукових працях вчені (О. І. Вишневський, В. Я. Коменський, М. І. Махмутова, С. Ю. Ніколаєва, В. О. Онищук, Л. С. Панова та ін.) зазначали, що урок є однією з форм організації навчання, де учні одного віку й рівня підготовки навчаються впродовж певного часу й за розкладом. Зміст поняття «урок» підтверджено С. У. Гончаренком. До класифікації типів уроків вчені підходили по різному, відштовхуючись від основних компонентів, таких як мета, прийоми, зміст уроку та навчального матеріалу, дидактична мета, організація роботи, етапи роботи на уроці, засоби проведення уроку, місце уроку в системі уроків, рівень навчання учнів та ін. (див. Таблицю 1)

Отже, урок не обмежується лише трьома основними критеріями: засвоєння, узагальнення та систематизація знань. Але останнім часом вчителі приділяють особливу увагу такій формі навчання, як комбінований урок. Його використовують найчастіше, адже завдяки даній формі учні виконують не одне, а декілька завдань одночасно. Поняття комбінований урок визначають як:

-процес навчання, в якому традиційні технології навчання поєднуються з інноваційними технологіями навчання з метою гармонійного поєднання теоретичної та практичної складової процесу навчання;

-освітня концепція, за якою учень отримує знання як онлайн, так і за участю вчителя;

-цілеспрямований процес отримання знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності на основі використання технологій традиційного, онлайн, дистанційного та мобільного навчання [7 ; 167].

Таким чином, комбінований урок – форма організації навчання в умовах аудиторної і позааудиторної навчальної діяльності на основі поєднання традиційних та інноваційних технологій навчання [7 ; 167]. Комбінований урок ще називають нестандартним, і наводять різні його види (див. Схема 1).

Класифікація уроків

Типи уроків за Гончаренко С. У.	За змістом роботи та етапами проведення освітнього процесу (Іванов С. В.)	За метою організації навчального матеріалу та рівня володіння знань учнів (Махмутов М. І.)	Спеціальні уроки (Журавльов В. І.)	За дидактичною метою (Єсипов Б. П., Огородников І. Т., Щукіна Г. І. та ін.)
-засвоєння знань; -формування й розвиток навичок і вмінь; -узагальнення й систематизації знань; -контроль й корекція; -комбіновані та ін. [6 ; 340]	-вступний урок; -урок первинного ознайомлення з матеріалом; -урок засвоєння нових знань; -урок застосування нових знань на практиці; -урок закріплення, повторення та узагальнення; -контрольний урок; -змішаний або комбінований урок [6 ; 40]	-урок вивчення нового матеріалу; -урок удосконалення знань, умінь та навичок; -урок узагальнення і систематизації знань; -комбіновані уроки; -урок контролю і корекції знань, умінь, навичок [6 ; 40]	-урок засвоєння нового матеріалу; -урок закріплення; -урок повторення; -урок контролю та перевірки знань [6 ; 40]	-урок ознайомлення учнів з новим матеріалом або повідомлення (вивчення) нових знань; -урок закріплення знань; -урок формування і закріплення вмінь та навичок; -узагальнювальний урок; -урок перевірки знань, умінь та навичок, або контрольний урок [6 ; 40]

Нестандартний урок

Такий різновид комбінованих уроків демонструє недосконалість класифікації традиційних уроків, оскільки йдеться про творче використання нових знань. Отже, ми розглянули класифікацію уроків, але такий різновид форм навчання дає підстави стверджувати, що їх об'єднує одна структура. Кожен урок складається з таких частин: вступна, основна та заключна. Вступна частина складається з двох етапів: організаційний момент, що передбачає перевірку класу (відсутній/присутній учень), підготовку вчителя та учнів до уроку, привітання, мовна/мовленнєва зарядка. Залежно від теми та цілей уроку перевірка домашнього завдання проводиться вибірково. Частіше така перевірка здійснюється на початку уроку, але може проводитися й під час роботи на уроці. Отже, організаційний момент та мовна/мовленнєва зарядка – етапи уроку, які є незмінними, та постійно подаються в плані-конспекті уроку вчителя. Щодо основної частини, то вона завжди залишається змінною залежно від теми уроку та обсягу навчального матеріалу. Тому ця частина може складатися з семи або дев'яти етапів, на яких учитель: автоматизує знання учнів для того, щоб перевірити рівень володіння матеріалом з теми, яку вони вивчають, і з'ясовує, чи готові учні до сприйняття нової інформації; повідомляє мету й завдання уроку; вмотивовує учнів до навчання; учні разом з учителем вивчають та закріплюють новий матеріал (осмислюють, систематизують та узагальнюють), виконують вправи на закріплення нових знань. Заключна частина уроку так само є незмінною, як і вступна, та включає такі етапи, як повідомлення й пояснення домашнього завдання та проведення підсумків уроку. Повідомлення домашнього завдання проводиться з поясненням особливостей його виконання. Успішність виконання домашнього завдання залежить від чіткого та простого пояснення його виконання. Під час підведення підсумків виконаної роботи на уроці вчитель аналізує діяльність учнів і повідомляє про результати виконаної роботи та виставляє оцінки. Хоча ця структура має рекомендаційний характер, проте вчитель повинен підходити до неї творчо, врахувати всі компоненти уроку, цілі, зміст та завдання.

Коли ми розглядаємо процес планування уроку, вчитель складає так званий план-конспект, за допомогою якого він стратегічно підходить до реалізації практичних, освітніх, виховних та розвиваючих цілей уроку. Також наявність у плануванні навчальної діяльності різних видів уроків (стандартних та нестандартних) дає можливість учителю творчо підходити до організації роботи в класі. Але якщо на стандартних уроках педагог орієнтується на підручник, то для проведення нестандартних уроків він використовує додатковий наочний матеріал, наприклад англomовні газети, журнали, статті, мультимедіа або якщо вчитель розвиває в учнів уміння аудіювання, то використовується автентичний відео- або аудіо- матеріал.

Але вищезазначені допоміжні засоби навчання мають позитивний ефект, якщо вчитель дотримується певних дидактичних вимог до уроку. У сучасній дидактиці визначають чотири блоки вимог до уроку: загально-педагогічні, дидактичні, психологічні та гігієнічні [13] (див. Таблиця 2). Приділяється велика увага до психологічних вимог, адже в учнів бувають сенситивні вікові періоди для розвитку того чи іншого освітнього й пізнавального процесу. Особливу роль відіграє й стиль навчальної діяльності вчителя, його мова та ставлення до учнів, а також позитивний психологічний клімат на уроці. Тому більш детально про психологічний клімат уроку ми розглянули у наступному параграфі нашої кваліфікаційної роботи.

Сучасні вимоги до уроку

Загально-педагогічні	Дидактичні	Психологічні	Гігієнічні
<p>-пріоритет особистості учня в організації освітнього процесу;</p> <p>-урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів;</p> <p>-орієнтація на процес навчання;</p> <p>-створення емоційно насиченого навчання;</p> <p>-педагогічний такт і культура мови;</p> <p>-пізнавальна самостійність учнів;</p> <p>-чітке визначення освітніх, виховних і розвивальних завдань уроку [13]</p>	<p>-раціональне використання кожної хвилини уроку;</p> <p>-раціональна єдність словесних, наукових і практичних методів навчання;</p> <p>-використання активних методів навчання;</p> <p>-зв'язок з раніше набутим досвідом учня;</p> <p>-формування умінь учнів самостійно здобувати знання й застосовувати їх практично;</p> <p>-індивідуалізація, диференціація та інтенсифікація освітнього процесу;</p> <p>-використання сценарних варіантів уроку, які є носіями інформації;</p> <p>-створення умов для успішного</p>	<p>-урахування психологічних особливостей кожного учня;</p> <p>-комфортний психологічний стан і стійкий настрій учителя та учнів;</p> <p>-вимогливість і доброзичливість учителя та учнів;</p> <p>-педагогічна етика і психологічний клімат уроку;</p> <p>-розвиток пізнавальних інтересів учня на уроці, виховання особистості на уроці – особистості з адекватною самооцінкою, творчу, ініціативну, самостійну особистість [13]</p>	<p>-дотримання температурного режиму;</p> <p>-нормативність освітлення класного приміщення;</p> <p>-провітрювання;</p> <p>-відповідність шкільних меблів вимогам вікових нормативів;</p> <p>-чергування видів навчальної роботи;</p> <p>-запобігання перевантаженню, стомлюваності учнів [13]</p>

	<p>навчання учнів;</p> <p>-чітке формулювання освітніх завдань загалом і складових елементів, їх зв'язок з розвивальними і виховними завданнями;</p> <p>-вибір форм організації, що забезпечують максимальну самостійність учнів у навчанні;</p> <p>-реалізація на уроках всіх дидактичних принципів;</p> <p>-організоване закінчення уроку;</p> <p>-здійснення міжпредметних зв'язків;</p> <p>-врахування принципів диференціації та індивідуалізації</p> <p>[13]</p>		
--	--	--	--

[13]

1.2. Психологічний клімат на уроці та особливості подолання негативних ситуацій

В параграфі 1.1. ми розглядали сучасні дидактичні вимоги до різних типів уроків, і одна з категорій була позначена як психологічний клімат уроку, що є необхідною для ефективного навчання та виховання. Тому в параграфі 1.2. ми розглянемо поняття «психологічний клімат», проаналізуємо його особливості, наведемо приклади нестандартних ситуацій на уроках, визначимо вимоги та засоби, вправи, які можна використовувати під час проведення навчання.

Позитивне відношення між вчителем та учнями – один з ключових компонентів успішного проведення навчання з англійської мови. Ще з 1-4 класів починається взаємозв'язок із учнями та учителем, однак особливу роль ми звертаємо на старшокласників, які пізнають світ людських зв'язків, осягають сутність власного «Я», демонструють потреби у самоствердженні, самосвідомості та прихильності. Саме тому становлення позитивного контакту з учнями є важливою справою.

Сутність поняття «психологічний клімат», як зазначає Безай В. В., полягає в тому, що він відображає загальний психологічний стан колективу, настроїв і ступінь задоволеності учнів різними факторами життєдіяльності колективу, й він складається з двох компонентів: соціального і морального. Соціальний полягає у безпосередньому контакті між вчителями та учнями, їхніх взаємодій один з одним. Моральний компонент складається з відношення вчителя до виконання певної діяльності на уроці, виконання норм та правил [1].

Отже, згідно з вищезазначеним визначенням, ми поділяємо психологічний клімат на соціально-психологічний та морально-психологічний. Перший проявляється міжособистісними відносинами в колективі, в той час як другий – між вчителями та учнями, задоволеністю умовами праці і самою діяльністю. Пропонуємо зосередити увагу на

соціально-психологічному кліматі. Як було вже зазначено, одним з найважливіших компонентів успішного навчання англійської мови є позитивне відношення між учнями та вчителем, тобто позитивний психологічний клімат на уроці. Як зазначав О. В. Грицук, головна роль надається саме вчителю, навіть авторитету вчителя, адже педагог є тією особистістю, котра проявляється в професійній діяльності, а від позитивної діяльності залежить успіх та навчальні досягнення учнів [7;50]. Значну перевагу емоціям у навчанні віддавав Сухомлинський В. О. у своїх працях.

Початок навчання завжди супроводжувався самонавіюванням вчителя, тобто переконанням тим, що учні в нього – найкращі, найстаранніші, найбільш здатні. Однак не кожен вчитель може переконати себе в цьому, бо не всі вчителі здатні сприймати й виховувати учнів, особливо коли інформація надається англійською мовою. Тому кожен урок повинен починатися з налаштування вчителя на навчання. Вчитель, який позитивно реагує на бажання учня висловлювати власну думку, який тактовно виправляє помилки, заохочує учнів до самостійної розумової діяльності, вдало використовує гумор або невеликий історичний відступ, а також цікаво викладає матеріал, завжди досягає позитивного клімату на уроці та гармонійних відносин між учнями [7]. Своїм ставленням до предмета, до роботи, до учнів, використанням різних форм і технологій навчання; жвавістю, рухливістю, бадьорістю, любов'ю до викладання і занять з дітьми, радістю від успіхів учнів тощо він надихає школярів на вивчення англійської мови, організує процес оволодіння нею, умови для її вивчення [17;267]. Вчитель повинен стати прикладом формування позитивних взаємовідносин між учнями, адже незалежно від шкільного віку, учні завжди наслідують вчинки та поведінку вчителя. Якщо вчитель приділяє занадто багато уваги до окремих учнів, не поважає інших дітей, створює недовіру до здібностей учнів, то в учнів виникає почуття несправедливості. Також виникають ситуації, коли учні «перевіряють» на психологічну витримку вчителя, намагаються побачити реакцію вчителя на ту чи іншу поведінку учнів,

побачити, чи вчитель піддається провокаціям. Адекватна реакція вчителя на деякі провокації сприяє позитивному відношенню між вчителем та учнями, адже непрофесійну поведінку вчителя учні запам'ятовують швидше ніж сам предмет.

Також на виникнення нестандартних ситуацій сприяють й певні обставини. Наприклад, учні після уроку фізкультури приходять на урок англійської мови. Вчитель намагається пояснити тему та завдання уроку, але учні продовжують розмовляти та ділитися враженнями про урок фізкультури або з подій, що відбувалися на перерви. Найчастіше вчителі не реагують на поведінку школярів, щоб викликати увагу учнів, але сьогодні такий метод вже не спрацьовує. Навіть зауваження учням вже не є ефективними. Ще одним прикладом нестандартних ситуацій є спонтанна реакція учня на зауваження вчителя, наприклад, під час написання контрольної роботи учень намагається списати виконані завдання. Частіше вчителі реагують на таку поведінку учня негативно, вважають, що в даному випадку учні порушили правила виконання завдань під час контрольної роботи. Також виникають нестандартні ситуації, які пов'язані з взаємовідносинами між вчителями. Наприклад, вчителю-практиканту доводиться замінити вчителя 11 класів з англійської мови. Під час виконання завдання, вчитель помічає, що учні неправильно вимовляють слова чи фрази, й виправляє їх. Вчитель повинен бути впевнено доводити правильність твердження на прикладах. Деякі ситуації, які ми називаємо прогнозуючи, передбачаються вчасно, тому рішення до них знаходиться простіше й швидше. Однак учитель працює в різних класах в різних умовах діяльності, тому навіть рішення в ситуаціях з іншими учнями доводиться модернізувати або підлаштовувати під той чи інший колектив.

Гармонійні відносини між учнями в колективі теж впливають на формування позитивного психологічного клімату. Тобто якщо в учнів виникають негативні емоції, такі як страх, агресія, нудьга, емоційний стан в групі позначається як групова напруженість, тобто дисбаланс емоційного

стану, а результатом цього стає неуспішність в навчанні, особливо при вивченні англійської мови. Для створення комфортного емоційного стану на уроці Іванюк О. О. пропонує впроваджувати психологічні вправи, за допомогою яких вчитель допомагає учням зняти напруженість (нервову, психічну та мозкову), втому, формувати мотивацію учнів до навчання, також змінювати вид діяльності з одного предмету на інший. Так, на початку уроку Іванюк О. О. пропонує застосувати такі психологічні вправи (див. Схема 2):

Схема 2

Психологічні вправи (за О. О. Іванюк)

Так, вдало підібрані компліменти сприяють позитивному відношенню учнів й вчителя один до одного, впливають на виховання учнів і позитивно ставитися до інших дітей та до себе: “You look beautiful today.”, “You are so smart!”, “You have a great taste in music”, etc. Компліменти на англійській мові також сприяють розширенню словникового запасу учнів. Пропонуємо приклади побажань, які вчитель може використовувати на уроці: “Wish you good luck!”, “Have a great day”, “I wish you every success!”, “I wish you success/good luck in passing your examination!”, etc. Вправа «приймаємо наші правила» є ефективним прийомом роботи в тих випадках, коли вчитель перед початком заняття пропонує учням прості, але водночас важливі правила, які

допомагають зрозуміти важливість вивчення англійської мови, виховують поважне ставлення до предмету та до оточення: “Listen carefully”, “Behave your selves, please”, “Don’t speak all at once”, etc. Звісно правила не одразу засвоюються, тому повторення дає змогу закріпити їх, щоб учні засвоювали їх автоматично. Ще одним ефективним засобом, що допомагає концентрувати увагу в учнів під час проведення заняття - технологія активного слухання «SLANT», мета якого навчити учнів уважно слухати під час дискусії (див. Схема 3):

Схема 3

Також повагу до слухача та співрозмовника можна висловлювати не вербально, для цього вчитель повинен показати певні жести та міміку. Ефективним буде проведення фізкульт-хвилинки, яка поєднує в собі різноманітні ввічливі жести, якими користуються британці та українці. Таким чином, ми залучаємо й культурологічний аспект у навчання англійської мови. Правильно сформована мета навчання англійської мови також сприяє розвитку позитивного психологічного клімату на уроці, адже учень розуміє навіщо йому потрібно вивчати предмет, навіщо він повинен

витратити годину на вивчення англійської мови, та для чого йому потрібна англійська мова.

До початку основної частини уроку застосовуються такі психологічні вправи, як-от: «Ланцюжок», арт-терапія, «Дзеркало», «Інтерв'ю», також фізкульт-хвилинки, які сприяють зняттю фізичної напруги та втоми, та ін. Так, арт-терапія на уроках з англійської мови передбачає застосування пісень, скоромовок, віршів, відео-матеріалів, уривків з фільмів, рольових ігор, які допомагають учням розвинути лексичні й граматичні навички, засвоїти та закріпити граматичні конструкції з певної теми, вдосконалювати артикуляцію й вимову звуків чи слів, проявляти творчі здібності тощо. Наприклад, під час проходження науково-педагогічної практики на демонстраційному уроці з теми «Maslenitsa», я застосовувала відео-матеріал «Great Spitalfields Pancake Race - London UK», завданням яких було переглянути відео-матеріал, відповісти на питання до відео:

- Where was Pancake's Race held on?
- How long have people been doing such an event?
- What rewards do they get after race?

Наступне завдання було запропоноване таке - учні поділяються на дві групи, кожна з яких під час прослуховування відео-матеріалу, повинна знайти усі іменники та дієслова, які були вживані в даному відео. Наводимо приклади іменників та дієслів (див. Картку 1).

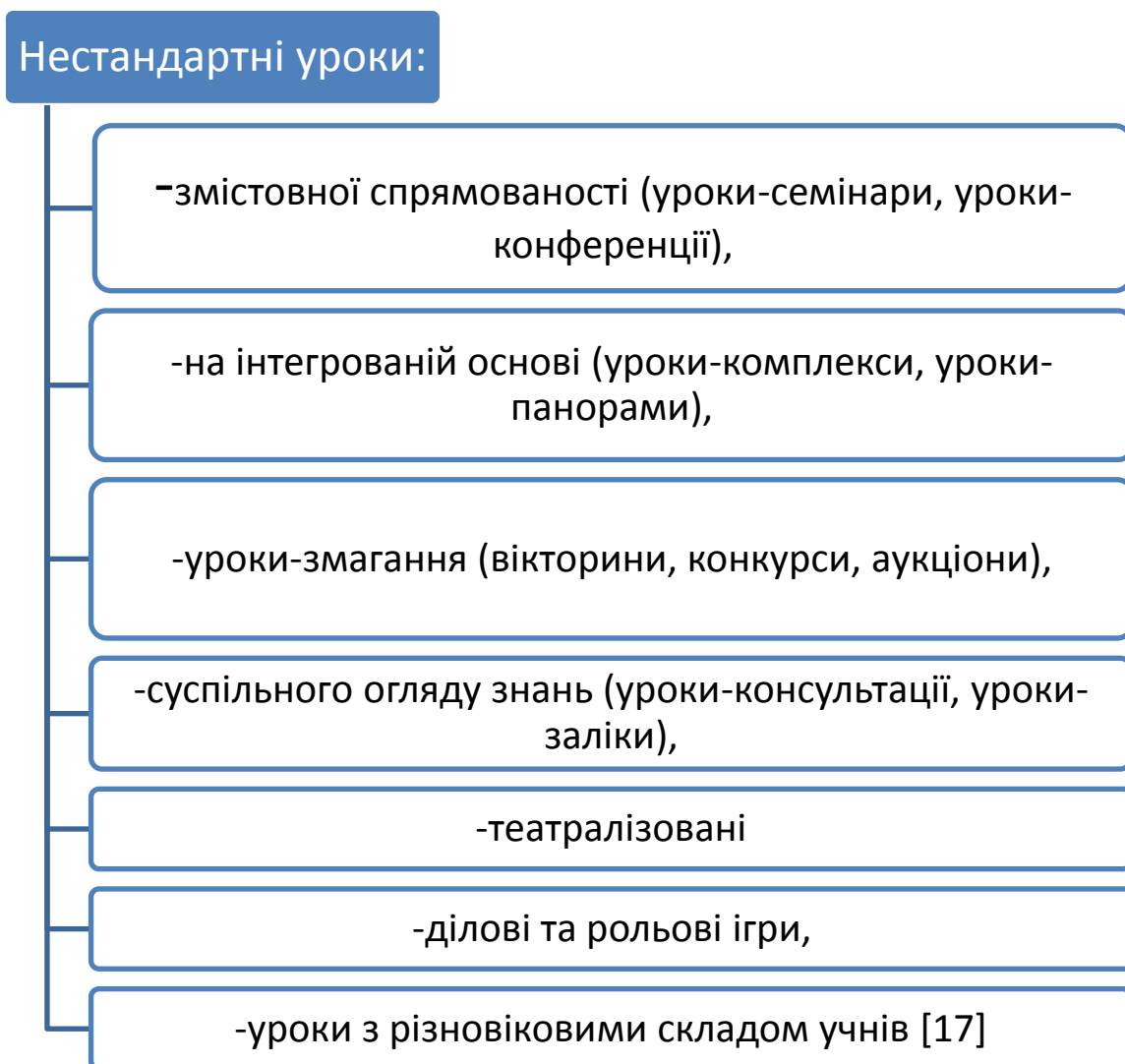
Картка 1

Nouns:	Verbs:
Pancake Day Race, Brick Lane, event, London, Street, white line, Australia, volunteer, jewels guides team, pancake, sauce, the fans, starter's orders, moment, money, charity, awareness, competitor	come down to, to be just off, have been doing, happen, must stop and toss, must do, come from, join, sign up, should not put on, haven't found, to run, to eat, can eat, come on, to feel, to get to the end, have to fill (feel), go to, to know, have won, take up, to make sense, to forget.

Таким чином, учні не лише засвоюють лексику з теми, а й мають можливість проявити певні пошукові здібності, висловити свої думки. Іванюк О. О. також зазначає, що на сприятливий психологічний клімат уроку впливають й нестандартні уроки (див. Схема 4):

Схема 4

Нестандартні уроки

За допомогою нестандартних уроків учні проявляють свої знання з вивченої теми, творчі здібності, вони більш відкриті до учнів та до себе, вільно висловлюють думки, проявляють великий інтерес до вивчення англійської мови, з задоволенням поринають в іншомовну атмосферу. Однак надто часткове звертання до таких уроків призводить до заміни стандартних

уроків й наслідком цього стає втрата інтересу учнів до предмета, втрата мотивації до навчання англійської мови. Участь учнів у різноманітних класних конкурсах сприяє формуванню позитивного психологічного клімату уроку. Не менш важливу роль у формуванні позитивного психологічного клімату уроку сприяє форми розміщення класу в класній кімнаті. Так, наприклад, «круглий стіл» об'єднує учнів в одну групу навколо й за допомогою «круглого столу» учні мають можливість висловлювати власні думки з конкретного питання або проблеми, проводити колективний пошук рішень проблеми. До створення позитивного психологічного клімату Іванюк О. О. також відносить й жести вчителя, адже мова тіла може розказати учням набагато більше. Так, наприклад, якщо вчитель уникає зорового контакту з учнями, для учнів це є першим кроком до недовіри, до того, що вчитель не сприймає думки учня, його досягнення та успіхи. Тому визначають такі правила використання жестів на уроці:

- не вигадувати жестів штучно,
- не жестикулювати безперервно,
- використовувати різноманітні жести, оскільки різні слова вимагають різних жестів,
- співставляти жести зі змістом висловленого,
- не застосовувати неетичні й грубі жести[17].

На позитивний психологічний клімат на уроці сприяє також відбір англійського матеріалу. Застаріла інформація викликає в учнів нудьгу, бажання припинити навчання англійської мови. Тому матеріали повинні співпадати з інтересами учнів, також автентична художня література навчає учнів доброзичливості, поваги один до одного, доброти, щирості та ін.

Отже, позитивний психологічний клімат уроку є важливою складовою навчання англійської мови. На нього впливають різноманітні фактори, як-от: особистість вчителя, його педагогічні здібності, вміння аналізувати психологічні особливості колективу, психологічні ситуації, прогнозувати зміни та знаходити рішення до нестандартних ситуацій, емоційний стан,

взаємовідносини між учнями та іншими вчителями, гуманістичні підходи до створення гармонійних відносин на уроці. Для цього вчитель пропонує ряд психологічних вправ, які допоможуть встановити позитивні взаємовідносини між учнями, будуть впливати на розвиток здібностей учнів та створювати гармонійну атмосферу на уроці. Однак такі вправи не завжди будуть розглядатись позитивно для вирішення проблеми й встановлення позитивного психологічного клімату. Успішність психологічного клімату уроку залежить від особистості вчителя, а також від його діяльності на уроці.

1.3. Особливості діяльності вчителя на уроці англійської мови

У параграфі 1.2. ми з'ясували що означає психологічний клімат уроку, його вплив на успішне проведення навчання, розглянули декілька прикладів певних нестандартних ситуацій, які виникають на уроці та проаналізували вправи для формування позитивного психологічного клімату на уроці. В параграфі 1.3. ми розглянемо діяльність вчителя, адже успішність навчання учнів залежить від того, як вчитель організовує власну діяльність.

Так основними елементами структури діяльності вчителя є його роль та мета його діяльності. Вчитель, насамперед, це людина, яка не лише передає певні знання й уміння учням, а й організовує навчання так, щоб кожен учень долучався до активного вивчення предмету, а саме: англійської мови. Для цього він проводить планування уроку, створює умови, за яких учні зможуть краще засвоїти матеріал та продуктивно навчатися, також вчитель повинен бути готовим допомагати учням, проводити контроль щодо засвоєння матеріалу та аналізувати отримані результати. Але для цього вчитель повинен знати предмет, мати високу методичну підготовку.

Отже, діяльність вчителя охоплює такі елементи, як-от: планування, організація, стимулювання, поточний контроль, регулювання діяльності учнів та аналіз її результатів [14] (див. Таблицю 3). Але застосування дидактичних матеріалів для планування потребує творчого підходу. Для вчителів-початківців планування проходить з детальним описом усіх цілей, завдань, змісту вправ для домашньої роботи, прогнозування запитань, які можуть виникати в учнів під час навчання, переліку обладнання, літератури та ін. Більш досвідчені вчителі в такій роботі спираються на свій досвід, методичну підготовку та творчий потенціал. Іноді прості теми можна доручити учням вивчити за підручником, таким чином урізноманітнити структуру навчання. Організаційна робота вчителя виконується за планом, як-от:

Типи і види професійно-методичних умінь вчителя

Назва вміння	Основні характеристики
1. Конструктивно-планувальні	<ul style="list-style-type: none"> -складати плани-конспекти окремих уроків та серії уроків за темою на початковому або середньому ступені навчання; -визначати конкретні цілі, завдання та етапи кожного уроку; -обирати ефективні прийоми досягнення поставлених цілей на кожному етапі уроку; -визначати типи вправ та послідовність їх виконання у відповідності до етапів оволодіння мовленнєвими навичками та вміннями, а також з урахуванням труднощів навчального матеріалу і рівня підготовленості учнів; -використовувати реальні та проектувати навчальні мовленнєві ситуації, а також відповідний їм мовленнєвий матеріал для сприймання і засвоєння мовних явищ, що вивчаються, та їх творчого застосування в мовленнєвій діяльності; -проектувати і створювати необхідні наочні посібники для проведення уроків; -складати план позакласної роботи з іноземної мови; -складати план і сценарій позакласного заходу з іноземної мови.
2. Комунікативно-навчаючі вміння	<ul style="list-style-type: none"> -встановлювати і підтримувати засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти: «вчитель-клас», «вчитель-учень», «учень-учень» тощо; -адаптувати свій іншомовний мовленнєвий досвід до рівня вимог програми та мовленнєвої підготовки учнів; раціонально використовувати рідну мову; -визначати об'єкти контролю мовленнєвої діяльності учнів і добирати відповідні їм методичні прийоми, в тому числі тестові завдання; -помічати помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати мовленнєвий спосіб виправлення.
3. Організаційні	<ul style="list-style-type: none"> -організовувати виконання накресленого плану; -забезпечувати мовленнєву діяльність учнів відповідно до плану уроку; -вносити методично виправдані корективи у плани уроків з урахуванням умов навчання; -навчити учнів найбільш раціональних прийомів самостійної роботи; -раціонально поєднувати колективні (фронтальні, малогрупові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання;

	<ul style="list-style-type: none"> -проводити навчальні ігри, в тому числі рольові, з урахуванням вікових особливостей учнів та ступеня навчання; -здійснювати різноманітні прийоми активізації мовленнєвої та розумової діяльності учнів залежно від їх вікових особливостей; -методично доцільно застосовувати традиційні наочні посібники, аудитивні, аудіо-візуальні та візуальні технічні засоби навчання; -проводити позакласні заходи іноземною мовою згідно зі складеним планом і сценарієм.
4. Розвиваючо-виховні	<ul style="list-style-type: none"> -реалізовувати освітній, розвиваючий та виховний потенціал мовленнєвого матеріалу уроку або серії уроків; -формувати і розвивати на матеріалі іноземної мови інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня, його пізнавальні інтереси; -вирішувати засобами іноземної мови завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання учнів.
5. Дослідницькі	<ul style="list-style-type: none"> -вивчати ставлення учнів до предмета і виявити рівень сформованості мовленнєвих навичок та вмінь учнів за завданням викладача; -проводити з урахуванням ступеня навчання методичний аналіз мовного матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів запобігання помилок; -проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків і серій уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності; -спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів і студентів, переносити ефективні прийоми і форми роботи у практику своєї педагогічної діяльності; -вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати навчальний процес у формі виступів на методичних семінарах, а також удосконалювати свої професійні вміння використовуючи описані в літературі нові форми та прийоми навчання.

[36;264]

- підготовка необхідних технічних засобів навчання, наочних посібників, дидактичних матеріалів;
- попередній перегляд фільмів і слайдів;
- залучення учнів для підготовки ТЗН;
- попереднє виконання вправ на закріплення, повторення, домашня робота;
- підбір навчально-методичної літератури, яка використовується на уроці [14].

Організаційна робота передбачає аналіз конкретних ситуацій та їх корегування, виявлення кількості годин на пояснення матеріалу, виконання вправ та пояснення домашнього завдання, аналіз літератури, яку вчитель використовує на уроці та ін. Але організація навчання включає й організацію діяльності учнів. Вона передбачає визначення навчальних завдань, створення сприятливих умов на уроці, за якими учень може навчатися, визначення чіткого розподілу функцій між учнями при організації практичних занять, своєчасна допомога учням при виконанні навчальних завдань [14]. На жаль, вчитель під час організації навчання лише визначає завдання учням без пояснення, а потім переходить до їх контролю, іноді не пояснюючи виконання завдань.

Стимулювання учнів може здійснюватися не лише під час організації навчання. Воно може здійснюватися на початку й навіть під час завершення процесу навчання. Мета стимулювання – звернути увагу учнів до вивчення теми уроку, зацікавити їх, виявити пізнавальний інтерес до предмету, а також розвинути в учнів почуття обов'язку й відповідальності. Для цього вчитель використовує прийоми стимулювання, які він буде використовувати на уроці, а також прийоми, які допоможуть водночас й зняти певну напругу в навчанні й підтримувати мотивацію учнів до навчання англійської мови.

Виконання завдань, вправ на засвоєння матеріалу потребує поточного контролю, що передбачає спостереження за діяльністю учнів, корегування відповідей на питання, проведення індивідуальних бесід з учнями та ін.

Поточний контроль дозволяє знаходити помилки в діяльності учнів та вчителя, звертати на них увагу, вносити їх пояснення та знаходити рішення. Під час контролю вчитель раціонально оцінює організацію навчальної діяльності та ефективність викладеного навчального матеріалу, регулює процес навчання шляхом додаткових роз'яснень і питань, організовує взаємоконтроль і взаємодопомогу учням[14].

В кінці кожного уроку вчитель завжди підводить підсумки й аналізує результати навчання. Аналіз результатів вчителем дає загальне уявлення про засвоєння учнями навчального матеріалу, тому головну увагу він зосереджує на результати навчання учнів, тобто аналізує ситуації, чому учень не засвоїв матеріал, або не зрозумів його. Також вчитель акцентує увагу на завдання та вправи з урахуванням рівня підготованості учнів до уроку, їхніми вміннями використовувати знання для розв'язання певних завдань, враховуючи вікові особливості тощо. Аналіз роботи вчителя передбачає визначення недоліків, а також деяких особливостей в організації навчання. Причини можуть бути різними, як-от: некомпетентна діяльність вчителя на уроці, рівень дисциплінованості учнів, їхнє ставлення до навчання, стан здоров'я, працездатність і увага, ступень сформованості в учнів навичок навчальної діяльності, вміння працювати з книгою та ін. Аналіз причин й виявлення їх дає можливість вчителю вдосконалювати організацію навчання, готувати автентичний навчальний матеріал, ефективно й активно впроваджувати нові технології та прийоми навчання.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Отже, урок є провідною організаційною навчально-виховною формою роботи в школі, врахування вимог від яких залежить успішність його проведення та ефективність навчання. Я. А. Коменський обґрунтував класно-урочну систему навчання, яка є ефективною в тому випадку якщо складається з певної кількості учнів, триває 30-40 відрізняється наявністю програми та розкладу тощо. Урок не обмежується лише трьома основними критеріями, зокрема: засвоєння, узагальнення та систематизація знань, тому вчені (Б. П. Єсипов, В. І. Журавльов, Г. І. Щукіна та ін.) класифікують урок в залежності від дидактичної мети, змісту роботи, мети організації навчального матеріалу, а також виокремлюють нестандартні уроки. Особливу увагу приділяють комбінованому уроку, на якому учень виконує декілька завдань. Це форма організації навчання в умовах класної і позакласної навчальної діяльності на основі поєднання традиційних та інноваційних технологій навчання. Отже зазначимо такі його види, як вікторина, «мозковий штурм», урок-гра, урок-дослідження тощо. Однак, такі різновиди комбінованих уроків поєднують загальну структуру уроку, що складається з вступної, основної та заключної частин. Вступна частина складається з організаційного моменту та мовної/мовленнєвої зарядки. Основна частина в залежності від теми уроку, змісту та обсягу матеріалу планується в 5-7 етапів. Заключна частина складається з повідомлення й пояснення домашнього завдання та проведення підсумків уроку й виставлення оцінок учням. Вступна та заключна частини уроку є незмінними. Під час організації навчання англійської мови вчитель складає план, що поділяється на календарно-річний та тематичний план діяльності. До кожного типу уроку висувають певні вимоги, що позначаються як загально-педагогічні, дидактичні, психологічні та гігієнічні. Велику увагу приділяють психологічним вимогам, адже позитивний психологічний клімат уроку – запорука успішного навчання англійської мови.

Поняття «психологічного клімату уроку» було визначено Безай В. В., що означає відображення загального психологічного стану колективу, настрою і ступеня задоволеності учнів різними факторами діяльності колективу, а також рівню гармонійних відносин між вчителем та учнями. Психологічний клімат уроку поділяють на соціально-психологічний та морально-психологічний. Якщо морально-психологічний проявляється між колегами, то соціально-психологічний між учнями та вчителем. Вступна частина уроку починається з позитивного налаштування вчителя й учнів до навчання англійської мови. Завдяки власному ставленню до предмета, до учнів, до роботи, вчитель стає прикладом щодо формування позитивних взаємовідносин між учнями, адже незалежно від шкільного віку, учні завжди наслідують вчинки та поведінку вчителя. Виникають певні ситуації, коли учні «перевіряють» на психологічну витримку вчителя, тому адекватна реакція на поведінку учнів на уроці сприяє усуненню негативних відносин між вчителем та учнями, тому що така поведінка вчителя може бути використана учнями.

На психологічний клімат уроку впливають також певні життєві обставини. Тому вчитель повинен бути впевненим, доводити правильність твердження на прикладах або власним досвідом, також модернізувати підходи до формування позитивного ставлення до учнів. Різноманітні психологічні вправи сприяють створенню гармонійних відносин між учнями на уроці, такі як «комплімент», «побажання», «приймаємо наші правила», «тут і зараз», «зустріч руками». Так, фізкульт-хвилинки сприяють позитивному клімату на уроці на вербальному рівні. Для ефективної концентрації уваги учнів пропонується залучати прийом активного слухання «SLANT», мета якого навчити учнів уважно слухати один одного під час дискусії. Це акронім, значення якого було описано в параграфі 1.2.. Правильно сформована мета навчання англійської мови також сприяє розвитку позитивного психологічного клімату на уроці, адже учень розуміє потреби щодо вивчення предмету.

На психологічний клімат уроку впливає також і проведення нестандартних уроків, котрі поділяються на уроки змістовної спрямованості, інтегровані, уроки-змагання, уроки суспільного огляду знань, театралізовані, ділові та рольові ігри, уроки, що організовані за різновіковим складом учнів. До інших засобів формування позитивного психологічного клімату уроку відносяться відбір англійського матеріалу, розміщення класу в кімнаті, жести, сама особистість вчителя та деякі особливості його діяльності.

Основними елементами діяльності вчителя є його роль та основна мета діяльності. Вона охоплює такі елементи, як-от: планування, організація, стимулювання, поточний контроль, регулювання діяльності та аналіз її результатів. Вчитель англійської мови повинен володіти такими професійними вміннями, як конструктивно-планувальними, комунікативно-навчальними, організаційними, розвиваючо-виховними та дослідницькими. При плануванні навчання учнів вчитель детально описує усі цілі, завдання, зміст вправ і завдань для домашньої роботи, питання, які можуть виникати в учнів під час навчання, описує перелік обладнання, список літератури та ін.

Організація навчання включає й організацію діяльності учнів. Вона передбачає визначення навчальних завдань, створення сприятливих умов в класі, за якими учень може навчатися, визначення чіткого розподілу функцій між учнями при організації практичних занять, своєчасна допомога учням при виконанні навчальних завдань. Важливим є також стимулювання учнів до навчання, мета якого полягає в тому, щоб звертати увагу учнів до вивчення теми уроку, зацікавити їх, виявити пізнавальний інтерес до предмету, а також розвинути в учнів почуття обов'язку й відповідальності. Для цього вчитель використовує прийоми стимулювання, які він буде використовувати на уроці, а також прийоми, які допоможуть водночас й зняти напругу в навчанні й підтримувати мотивацію до навчання англійської мови.

Під час виконання завдань та вправ вчитель проводить поточний контроль, що дозволяє знаходити помилки в діяльності учнів та вчителя,

звертати на них увагу, пояснювати їх та знаходити рішення. Заключна частина уроку супроводжується підведенням підсумків та повідомленням домашнього завдання, також вчитель проводить аналіз результатів навчання, в якому він визначає труднощі у засвоєнні матеріалу та виявляє недоліки у знаннях і уміннях учнів та шукає способи їх вирішення.

РОЗДІЛ 2: ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З УЧНЯМИ 11 КЛАСУ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ

2.1. Мотивація вчителя як один з чинників успішності навчання англійської мови

Питання мотивації до навчання сьогодні залишається актуальним й воно стосується не лише мотивації учнів до навчання. Шлях до ефективної організації навчання англійської мови проявляється через розуміння вчителем мети та мотивів його діяльності. Тому в параграфі 2.1. ми проаналізуємо мотиваційний аспект процесу навчання англійської мови.

Актуальність питання мотивації вчителів виникає з декількох причин, одна з них - недостатня кількість вчителів з англійської мови, котрі працюють в закладах загальної середньої освіти. Викладач школи іноземних мов Шандунського університету Цзиин Хан та доцент кафедри навчальних програм й інструкцій Китайського університета Гонконга Хунбіао Ін виявили такі причини недостатньої кількості вчителів в школах, як-от: постійне звільнення вчителів, вікові зміни у викладацькому складі, незбалансованість високого попиту на таких фахівців, обмежені кар'єрні можливості, невелика гарантія зайнятості вчителів та низький престиж зазначеної професії [53 ; 2]. Ще одне важливе питання щодо проблеми мотивації вчителів полягає у з'ясуванні причин залучання студентів до викладацької діяльності, як довго вони залишаються на навчальних курсах з педагогічної освіти, а потім й в самій професії, та їхній рівень зацікавленості з зазначеного фаху. Тому важливо зрозуміти як потрібно вмотивувати потенційних вчителів до викладацької діяльності.

Так, за С. У. Гончаренком, мотивація – система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки, а мотив – причина дій і вчинків людини [6 ; 217]. Якщо розглядати мотивацію вчителя, то вона подається як здатність вчителя виконувати дидактичні й освітні потреби учнів. Вчені виділяють два аспекти мотивації вчителя, а саме

- мотивація навчати й мотивація залишатися в професії, в яку покладено чотири компоненти [53 ; 3] (див. Схему 5).

Схема 5

[53;3]

Таким чином, мотивація вчителя полягає у внутрішніх цінностях людини, яка планує займатися педагогічною діяльністю, у її бажанні займатися такою справою, а також її готовність працювати вчителем. Але одного бажання недостатньо для того, щоб бути вмотивованим до викладання англійської мови, тому пропонуємо розглянути мотиви, що спонукають вчителя займатися викладацькою діяльністю. Усього виділяють вісім різновидів мотивів в залежності від діяльності [41 ; 177-178] (див. Схему 6)

Аналіз зазначених мотивів показує, що мотивація вчителя виявляється за професійними, пізнавальними, широкосоціальними, вузькосоціальними, процесуальними, матеріальними, наукові досягнення та утилітарними мотивами. Розподіляють мотиви й на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх

належать матеріальні, кар'єрні мотиви, заохочення з боку колег, престижність та ін. До внутрішніх мотивів слід віднести суспільна користь, задоволення від процесу й результату діяльності тощо.

Схема 6

[41 ; 177-178]

Варто зазначити, що на мотивацію вчителя впливають ще так званий ситуативний фактор, який може інтерпретуватися в залежності від суб'єктивного сприйняття об'єктивних умов й значень, якого людина надає. Важливим є також професійно-педагогічна культура викладача, взаємодія та взаєморозуміння з учнями та іншими вчителями.

Якщо зовнішня мотивація залежить від зовнішніх чинників, то внутрішня мотивація є провідною для професійної діяльності вчителя. Вона характеризується такими компонентами, як самооцінка, самодетермінація, самоповага, психологічний стан та психологічний клімат на уроці тощо. Для реалізації зазначеної мотивації створюється творче, інноваційне середовище, яке буде сприяти професійному розвитку вчителя, а також позитивному психологічному клімату на уроці, а задоволення самоповаги дає можливість вчителю почуватися впевнено, виникає бажання продовжувати професійний розвиток викладацької діяльності. Однак ефективність зазначеної діяльності потребує взаємодії зовнішньої і внутрішньої мотивації, забезпечуючи неперервний професійний розвиток [41 ; 179].

Адаптація до педагогічного колективу та до професії вчителя є однією з проблем становлення мотивації, так як на початку власної діяльності вчителі-початківці прислухаються до порад вчителів-наставників, який власний позитивний досвід вони демонструють щодо базового аспекту викладацької діяльності, чи проводять спостереження та як відбувається стажування молодого вчителя. В разі успішного виконання зазначених умов, вчитель впевнено набуває професійний розвиток та створює власну професійну ідентичність, стиль педагогічної діяльності та педагогічні позиції [40 ; 179].

На зовнішню й внутрішню мотивацію вчителя впливають також й динамічні зміни в освіті, що потребують сучасних та інноваційних вчителів, викладачів, педагогів, зміни в відборі вчителів. Таким чином, вчителю необхідно творчо та інноваційно підходити до викладацької діяльності, виникає необхідність особистісно й професійно розвиватися, самовдосконалюватися, вчителю необхідно знати інноваційні підходи й технології до навчання.

Звертаючи увагу, зокрема, на вплив такого фактору мотивації як вік і стать вчителя, було з'ясовано, що для чоловіків мотивація зумовлена зовнішніми чинниками, тоді як жінки надають перевагу внутрішньої мотивації, тобто задоволення від процесу навчання, спілкування з іншими вчителями та викладачами, з учнями, підвищення професійного розвитку, впровадження інноваційних технологій навчання та ін. Якщо звертати увагу на вчителя пенсійного віку, було з'ясовано, що з часом вони втрачають інтерес до професії у зв'язку з завершенням викладацької кар'єри.

Незважаючи на те, що внутрішня мотивація є найефективнішою, а зовнішня матеріальна втрачає власну мотиваційну спрямованість, успішність навчання учнів англійської мови залежить від впливу двох зовнішньої і внутрішньої мотивації. Тому, на думку Н. Н. Сиско, пропонуються три шляхи формування стійкої мотивації до професійного розвитку вчителів [41 ; 180] (див. Таблицю 4).

Шляхи підвищення мотивації вчителів (за Н. Н. Сиско)

-на державному рівні	Підняття соціального престижу педагогічної діяльності; впровадження для випускників педагогічних закладів вищої освіти інтернатури, яка дозволить «приміряти» професію педагога в реальних умовах; підвищення рівня заробітної плати педагогічним працівникам; суттєве підвищення рівня оплати праці педагогам, які пройшли сертифікацію; моральне та матеріальне заохочення педагогів-наставників, які забезпечують проходження стажування молодих педагогів [41 ; 180].
-на місцевому рівні, рівні закладу вищої освіти	Ознайомлення педагога з інноваційними навчальними технологіями; надання можливості пройти стажування в школі, в якій використовуються сучасне обладнання та сучасні технології навчання учнів [41 ; 180].
-на рівні педагогічного працівника	Неперервний професійний розвиток вчителя одночасно виступає його правом та обов'язком, і тому педагогу необхідно опанувати інноваційними навчальними і педагогічними технологіями шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти [41 ; 180].

[41;180]

Отже, мотивація вчителя є системою мотивів, яка спонукає людину до виконання викладацької діяльності. Зазначена мотивація поділяється на зовнішню й внутрішню, а їхніми основними мотивами виступають професійні, пізнавальні, широкосоціальні, вузькосоціальні, процесуально-змістові, матеріальні тощо. На мотивацію вчителя впливає ще адаптація до педагогічного колективу та педагогічних умов, а також динамічні зміни у суспільстві та освіті. Було проаналізовано, що у чоловіків вчителів мотивація спрямована зовнішніми чинниками, тоді як у жінок вчителів проявляється більш внутрішня мотивація. Хоча внутрішня мотивація є найефективнішою, для успішного проведення навчання англійської мови необхідно балансувати постійно зовнішню й внутрішню мотивацію. Тому пропонуються три рівня вирішення питання мотивації вчителя, зокрема - на державному, на місцевому та на рівні педагогічного працівника. На мотивацію вчителя впливають ще й ситуації, які виникають під час уроку англійської мови (стандартний або нестандартний урок). Тому у наступному параграфі ми проаналізуємо ситуації, які виникають на нестандартних уроках та запропонуємо деякі ефективні рішення з зазначених ситуацій.

2.2. Нестандартні ситуації на нестандартних уроках англійської мови

При плануванні нестандартного заняття з англійської мови вчитель враховує усі можливі ситуації, які виникають під час навчання. З розвитком інноваційних технологій з'являється велика кількість проблемних ситуацій. Тому у параграфі 2.2. ми розглянемо декілька ситуацій, які частіше виникають під час навчання англійської мови й шляхи їх вирішення.

На старшому ступені навчання англійської мови учні підтримують здобуті навички та вміння усного і писемного мовлення. Основна роль відводиться читанню, тому вчителю необхідно підбирати сучасну наукову, художню літературу, яка відповідає інтересам учнів та має інноваційну сучасну інформацію, передбаченою програмою. Однак не завжди вчитель знаходить відповідні надруковані автентичні матеріали, тому він використовує Інтернет-ресурси для пошуку автентичних матеріалів або підручників. Ми наводимо приклад Інтернет-ресурсів, які, на нашу думку, мають достатньо сучасного матеріалу, необхідного для навчання англійської мови:

-TeachingEnglish – веб-сторінка, створена британськими вчителями, що спрямована на допомогу вчителям з плануванням уроку англійської мови та мають достатньо актуального автентичного матеріалу для розвитку умінь в читанні;

-EnglishTips – збірник автентичних матеріалів таких як книжки, газети, журнали, статті, підручники, навчальні відео та аудіоматеріали тощо;

- UsingEnglish – веб-сайт, що вмістить корисні ресурси для вчителів та студентів, які використовуються при вивченні граматики, артиклів, словосполучення та ін.;

-ThoughtCo. – універсальна інтернет-сторінка, що вмістить різноманітні теми для читання та говоріння англійською мовою.

Однак вчитель завжди повинен мати альтернативний надрукований матеріал з теми, яку вивчають на уроці у випадку відсутності доступу до

мережі Інтернет. Тому вчитель, використовуючи Інтернет під час планування уроку, роздруковує необхідний текст або вправи для вивчення англійської мови. Якщо проаналізувати матеріали щодо застосування Інтернет-ресурсів, пропонуємо розглянути ситуацію з відео та аудіо матеріалами. Вчителю важливо при плануванні уроку англійської мови підготувати аудіо та відеоматеріал заздалегідь, проаналізувати їх та зберегти на доступних пристроях, як телефон або планшет. Дуже важливо, що під час застосування відео та аудіоматеріалів вчитель проводить контроль щодо виконання завдань. Наприклад, під час демонстраційного уроку з теми “Maslenitsa”, я використовувала відеоматеріал з YouTube каналу Joolz Guides під назвою “Great Spitalfields Pancake Race – London UK”. Завдання I – ознайомитися з відеоматеріалами та опишіть, що ви побачили на відео. Завдання II - прослухайте відеоматеріал у запису й випешіть усі іменники й дієслова, що пов’язані з темою «Свято». Однак під час виконання другого завдання, учні замість того, щоб приділити увагу слуханню й виконанню завдання, вони знову дивилися на відео. Тому важливо контролювати виконання завдання.

Іноді проблемні ситуації виникають в результаті недотримання дисципліни на уроці. Це залежить від того, як вчитель організував навчання, як ставиться до учнів, чи приділяє достатньо уваги учням та до предмету тощо. Наприклад, вчитель запропонував вправу на вживання The Present Perfect Continuous Tense, на виконання якої виділив дві хвилини. Однак один з учнів завершив це завдання раніше та став заважати іншим. Ще одним прикладом ситуацій на нестандартних уроках є ситуація, коли учень не підготував творче завдання, наприклад, буклет з теми про навколишнє середовище англійською мовою. Вчитель не вмотивував учня на виконання такого завдання, не зацікавив учня щодо вивчення англійської мови, не створив сприятливі умови для виконання творчого завдання. Тому вчителю необхідно організовувати навчання таким чином, щоб вмотивувати учнів до навчання й розвивати їхні комунікативні здібності, створити необхідні умови щодо виконання зазначеного завдання.

Аналіз зазначених ситуації дає змогу нам стверджувати, що для уникнення таких дій на уроці необхідно розробити підходи щодо ефективної організації навчання, тобто вчитель повинен організувати навчання стратегічно. Найбільш ефективним, на нашу думку, є застосування технології проблемного навчання, яка передбачає уміння вирішувати реальні проблеми та інтегрувати знання з англійської мови. Таким чином, вчитель вводить учнів в англійське середовище й учні демонструють вміння щодо володіння англійською мовою. Така технологія сприяє підвищенню мотивації учнів до навчання, формує в учнів почуття самостійного пошуку матеріалу та пов'язувати його з проблемною ситуацією, розвиває уміння самостійного навчання. Під час проблемного навчання учні навчаються тим прийомам роботи, що дозволяють вирішити проблему або ситуацію, а вчитель оцінює використані учнем засобів. Така робота демонструє учням розуміння застосування англійської мови у різних ситуаціях, вдосконалює навички й вміння учнів, покращує їх соціальні вміння [56 ; 111].

Важливо пам'ятати, що успішність проведення такого навчання залежить від того, як вчитель організовує групові дискусії на уроках, конструює певні проблеми та вводить учнів у сферу вирішення проблемних ситуацій. Тому важливо вчителю сформувати в учнів навички кооперативного навчання та навички й уміння проводити дослідження. Проблемне навчання проводиться за такою схемою (див. Додаток В Схема 7). Вчитель пропонує проблему для вирішення і стає посередником, котрий керує процесом вирішення проблеми на уроці. Таке навчання проводиться у середовищі самостійного навчання та середовищі спільного навчання. Учні демонструють власні знання, комунікативні, мовні, мовленнєві та інші уміння, а також набувають нових знань з більшим розумінням. Домашнє завдання, яке побудоване на розв'язанні реальної проблеми, сприяють ефективному закріпленню мовних та мовленнєвих навичок й умінь. За таким навчанням вчитель навчається разом з учнями, демонструє, що він теж дізнається щось нове з учнями [56 ; 111-112].

Однак на уроці виникають також й міжособистісні конфлікти між учнями та вчителем, тому необхідно встановити контакт один з одним. На думку Елісон Міловський, для подолання нестандартних ситуацій на уроці англійської мови вчитель застосовує такі вправи:

1. Ground Rules

Мета: дати можливість учням побудувати основні правила дискусії на уроці. Учитель контролює виконання вправи.

Обладнання: папір

Час: одне заняття

Завдання:

-написати на дошці «Ground Rules», запитати учнів про значення позначеного словосполучення та сформулювати правила; поділити учнів на групи, кожна з яких створює по п'ять правил, які вони вважають важливими під час проведення розмов та коли розповідають про себе; сформульовані правила включають пояснення, чому їх треба знати при утворенні такого речення, як наприклад: “We agree to _____ because _____.” Сформульовані правила учні презентують в класі на англійській мові; укладається єдиний лист правил, які були презентовані та обговоренні; проводиться дискусія щодо сформульованих правил.

2. Have you ever?

Мета: навчити учнів дізнаватися про інших, знаходити спільне та відмінне.

Обладнання: лист з “Have you ever?” питаннями

Час: 5-30 хвилин

Завдання:

-повідомити учням про мету й завдання вправи; учні підходять один до одного з листом запитань, який запропонував вчитель й ставлять запитання; учні відмічають питання, на які вони дали відповідь «так»; вчитель зачитує питання знову й учні дають відповідь. В залежності від розміщення класу, необов'язково учням вставати й підходити один до одного, вчитель зачитує

учнів, а вони відповідають. Після з'ясування запитань проводиться дискусія англійською мовою, в якій учні розповідають, що спільного та відмінного вони знайшли. Так учні розвивають комунікативні здібності.

3. Draw your symbol

Мета: учні вивчають й розвивають власну самоідентичність

Обладнання: папір та олівець

Час: 30 хвилин

Завдання:

-вчитель дає учням папери та пропонує намалювати символ, який представляє, хто вони є. Символом може бути все, що характеризує учня, наприклад, нота для музиканта, пензлик для митця та ін. Після цього вчитель об'єднує учнів у пари й пропонує їм поділитися своїм символом з іншими, розповісти англійською мовою, чому вони обрали такий символ. Якщо є час, проводиться дискусія англійською мовою з питань про символ, чому учні обрали такий або інший з них, яку роль відіграє символ у їхньому житті та як батьки та друзі ставляться до такого символу [49 ; 12-16].

Для введення учнів у поняття конфлікт вчитель застосовує такі вправи, як «Conflict is...», який полягає у застосуванні прийому асоціації; вчитель пропонує одну англійську літеру, а учні повинні пригадати, з якою негативною емоцією зазначена літера пов'язана, або яка емоція пов'язана з конфліктом: a – anger, w – war, s – struggle, etc. Далі проводиться дискусія англійською мовою, де учні розповідають чому вони вважають слова, які вони обрали, пов'язаними з конфліктом. Важливо в кінці вправи надати визначення поняття конфлікт [49 ; 17-19].

Отже, процес навчання англійської мови передбачає виникнення усіх можливих конфліктних ситуацій на уроках. На старшому ступені навчання увага приділяється читанню, тому для організації навчання вчитель застосовує англійськомовну автентичну художню літературу. За допомогою Інтернет-ресурсів, таких як TeachingEnglish, EnglishTips, ThoughtCo тощо, вчитель витрачає не багато часу на пошук необхідного матеріалу з теми.

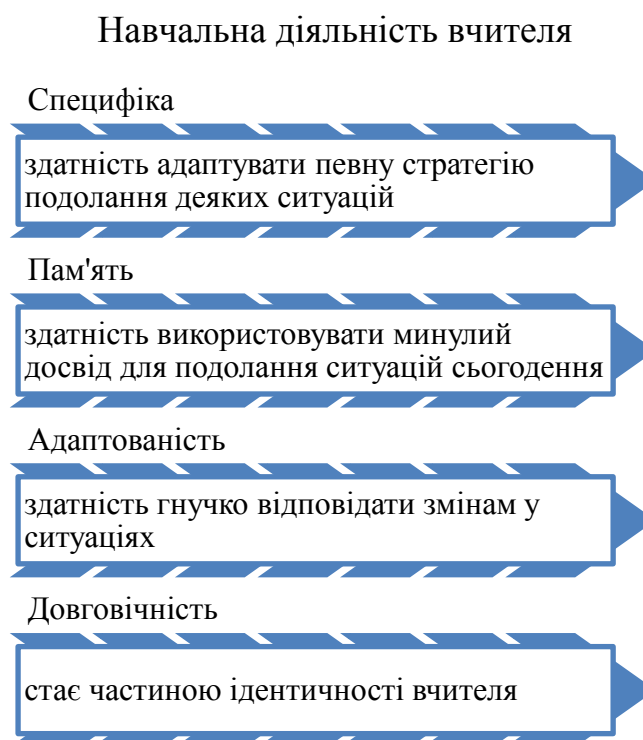
Однак у випадку відсутності доступу до мережі Інтернет вчитель має копію матеріалу з теми, яку він презентує. До допоміжних Інтернет-ресурсів відносять й відео та аудіо-матеріали. Були розглянуті приклади ситуацій, в яких дисципліна на уроці була незразковою, тому вчителю необхідно організовувати навчання англійської мови таким чином, щоб вмотивувати учнів до навчання. Для цього ми проаналізували такий вид навчання як проблемне навчання, в якому учні розв'язують питання з реального життя. Проблемне навчання дозволяє учням застосувати отриманий досвід з англійської мови на практиці та навчає їх критично мислити, вдосконалювати пошукові навички й уміння, розвиває мовні та мовленнєві навички й уміння. Вчитель стає посередником в проблемному навчанні водночас контролюючи процес дискусії. На уроці виникають й конфлікти між учнями та вчителем, тому були описані вправи на встановлення контакту з учнями та розвиток комунікаційних навичок й умінь. Зазначені ситуації та вправи впливають на діяльність як вчителя англійської мови так і учнів.

2.3. Навчальна діяльність вчителя як результат його досвіду.

У параграфі 2.2. ми розглянули ситуації, які трапляються на нестандартних уроках англійської мови та запропонували засоби й вправи, які, на нашу думку, є доречними у вирішенні таких ситуацій. За період навчання англійської мови вчитель накопичує досвід, який він використовує в майбутній роботі. Такий досвід стає результатом навчальної діяльності вчителя. Тому в параграфі 2.3. ми розглянемо діяльність вчителя як результат успішної організації його навчальної діяльності.

Так, феномен «діяльність», за Гончаренком С.У., є засобом буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни [6 ; 98]. Таким чином, діяльність вчителя є способом покращення дійсності, а саме освіти. Навчальна діяльність вчителя складається з таких компонентів (див. Схему 8).

Схема 8

При проведенні викладацької діяльності вчитель накопичує ту інформацію, яка буде необхідною для подальшої діяльності, відпрацьовує ту психологічну реакцію, яка буде сприяти позитивному розвитку мотивації вчителя та учнів, позитивний клімат уроку, відносини між учнями та ін.

Однак навчальна діяльність не завжди буває позитивною. Однією з причин цього є не адаптованість до нових тенденцій в розвитку освіти та небажання вчителя приймати нововведення. Якість освіти, шкільного керівництва є також причиною негативного результату діяльності вчителя. Ще однією причиною є те, що під час дослідницької роботи вчитель має обмежений доступ до необхідних матеріалів з дослідження, малу кількість годин на проведення дослідження.

Навчальна діяльність проявляється шляхом самоорганізації вчителя, яка проходить чотири стадії. як-от: запуск, зв'язок, перегрупування та зміцнення. На першій стадії перешкодою вчителя є несподівана зміна в певній ситуації, яка може привести до небажаних результатів. Тому вчитель переходить до другої стадії – зв'язок, де він використовує таку зміну на власну користь. Наприклад, вчитель англійської мови використовує технології та мережу Інтернет для того, щоб спілкуватися з дітьми, які потребують корекції у навчанні. Коли усі несподівані зміни та порушення налагодженні, вчитель переходить до третьої стадії, де вчитель продовжує свою викладацьку діяльність, але використовує нові моделі та стратегії, які він опанував на першому та другому етапах. Після адаптації нових моделей навчання, наступає четвертий етап – зміщення, де вчитель регулює використання нових моделей та стратегій навчання англійської мови [56;93].

В залежності від послідовного виконання зазначених стадій діяльність вчителя може бути продуктивною або менш продуктивною. Успішність навчальної діяльності вчителя залежить від семи чинників, як-от: навчання самоефективності, відношення до навчання, самоорганізація, емоційність на уроці, вигоряння, стійкість та відкритість до нових змін в цілому [56;94]. Завдяки таким чинникам вчитель приймає нові зміни та намагаються влаштувати їх під власні плани роботи. Байдужість до змін, відсутність співтовариства з іншими вчителями англійської мови формують нестабільність викладацької діяльності, звідси й негативний результат навчальної діяльності. Тому важливим для вчителя є психологічна та фізична

підготовка до діяльності для того, щоб сформувавши позитивний результат навчальної діяльності. Таким чином, вчителі працюють над корекцією власної поведінки та ін.

Самовпевненість вчителя є важливим елементом в його діяльності, оскільки знання з предмету та наявність ефективної підготовки до викладання й впливає на впевненість учителя. Також мотивація учнів є чинником успішної діяльності вчителя й впливає на викладацьку діяльність. Однак така діяльність не можлива також й без професійного розвитку вчителя, тому вчителю важливо здобути й розвивати власні певні компетенції. Важливим фактором цього є самоосвіта вчителя - цілеспрямована, пізнавальна діяльність, що спрямована на отримання професійного досвіду, методологічні та спеціальні знання, професійні вміння і навички, необхідного для удосконалення педагогічного процесу [31;4]. Вона охоплює в собі такі характерні риси, як:

- самооцінювання,
- самооблік,
- самовизначення,
- самоорганізація,
- самореалізація,
- самокритичність,
- самоконтроль,
- саморозвиток [24;20].

В основу самоосвіти вчителя покладено такі принципи, як:

- 1.Системність і послідовність через впровадження індивідуальних, колективних та цільових засобів самовдосконалення вчителів і контроль їх професійного зростання;
- 2.Направленість самоосвіти на практичну діяльність вчителя у відповідності до сучасних трансформацій суспільства, реформування системи освіти, розвитку технології;

3.Комплектність самоосвіти через врахування психолого-педагогічних аспектів освітньої діяльності, а саме: педагогічна рефлексія, професійне вигорання, освітній тайм-менеджмент [31;4-5].

Самоосвіта може проводитися як індивідуально так і колективно. До колективної самоосвіти належать засідання педагогічної та методичної рад, школи педагогічної майстерності, науково-практичні семінари, тренінги, практикуми, педагогічні читання тощо. До індивідуальної відносяться курс підвищення кваліфікації, участь у вебінарах та масових-онлайн курсах, вивчення психолого-педагогічної та наукової літератури, підготовка доповідей, публікацій тощо. Однією з переваг онлайн курсів є можливість бути присутнім на заняттях будь-де й у будь-який час [29;5-6]. Такі курси дозволяють вчителю застосувати нові підходи на практиці та зробити навчання англійською мовою більш ефективним.

Кожна з цих форм самоосвіти супроводжується мотивацією вчителя, що є важливим фактором навчальної діяльності. Тому пропонується саомоніторинг як один з ефективних засобів формування особистості вчителя, що мотивує його на сприйняття нових вимог освіти, сприяє ефективному плануванню індивідуального плану роботи. Завдяки саомоніторингу вчитель оцінює власну навчальну діяльність й організаційно планує подальшу роботу на уроці. На мотивацію до самоосвіти впливає також й подача матеріалу на семінарах, вебінарах, онлайн-курсах, тренінгах тощо. Подача інформації англійською мовою краще підвищують мотивацію, а також дає можливість вчителю вдосконалювати й саморозвивати власне мовлення.

Для успішної самоосвіти викладача створюються спеціальні умови, до яких входять:

- оптимальний вибір моделі науково-методичної роботи з педагогічними кадрами;

- модернізація змісту, форм розвитку професійної компетентності та культури викладача, створення креативного освітнього середовища;

-здійснення постійного моніторингу показників роботи закладу загальної середньої освіти, окремих педагогічних працівників для прийняття управлінських рішень щодо вдосконалення їхньої діяльності;

-вивчення, апробація та впровадження в стимулювання праці;

-проведення методичних заходів з питань організації самоосвіти, основне завдання яких – навчити викладача не лише самостійно здобувати інформацію, а й вільно, самостійно орієнтуватися в її потоках, ефективно й творчо, результативно використовувати у своїй педагогічній діяльності;

-формування самоосвітньої компетентності викладача;

-створення інформаційно-освітнього простору з рівноправним доступом всіх педагогів до інформаційно-освітніх ресурсів;

-ефективне, систематичне управління процесом самоосвіти викладача [31;22-23].

Отже, діяльність вчителя є такою, що здатна вносити зміни у суспільстві, а саме в освіті. Вона складається з чотирьох компонентів, таких як: специфіка, пам'ять, адаптованість, довготривалість. При проведенні освітньої діяльності вчитель накопичує необхідну для подальшої діяльності інформацію, відпрацьовує ту психологічну реакцію, яка буде сприяти позитивному розвитку мотивації вчителя та учнів, позитивний клімат, відносини між учнями та ін. Організація освітньої діяльності проводиться через самоорганізацію вчителя, що складається з таких етапів: запуск, зв'язок, перегрупування, зміщення. Чинниками успішної діяльності вчителя є самоефективності, відношення до навчання, самоорганізація, емоційність на уроці, вигоряння, стійкість та відкритість до нових змін. Для цього вчитель вдається до самоосвіти, що охоплює самооцінювання, самооблік, самовизначення, самоорганізацію, самокритичність, самоконтроль, саморозвиток. Самоосвіта може проводитися як індивідуально так і колективно, що супроводжуються самомоніторингом вчителя, в якому він оцінює власну діяльність й планує подальшу роботу на уроках.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

У розділі II ми розглядали питання мотивації вчителя та шляхи її підвищення, конфліктні ситуації на уроках англійської мови й шляхи їх вирішення, діяльність вчителя як результат його досвіду. Мотивацію вчителя називають системою мотивів, яка спонукає людину до виконання викладацької діяльності, а мотивами – причини виконання такої діяльності. Зазначена мотивація поділяється на зовнішню й внутрішню, чинники яких також поділені на зовнішні і внутрішні, а їхніми основними мотивами виступають професійні, пізнавальні, широкосоціальні, вузькосоціальні, процесуально-змістові, матеріальні тощо. На мотивацію вчителя впливає ще адаптація до педагогічного колективу та педагогічних умов, динамічні зміни у суспільстві та освіті. Було проаналізовано, що у чоловіків вчителів мотивація спрямована зовнішніми чинниками, тоді як у жінок вчителів проявляється більш внутрішня мотивація, а у вчителів похилого віку мотивація до навчальної діяльності з кожним роком зникає. Для успішного проведення навчання англійської мови вчителю необхідно балансувати зовнішню й внутрішню мотивацію. На мотивацію вчителя впливають ще й ситуації, які виникають під час уроків англійської мови, будь то стандартний або нестандартний урок.

Процес навчання англійської мови передбачає виникнення усіх можливих конфліктних ситуацій на уроках. Під час планування і організації навчання вчитель аналізує можливість виникнення тієї чи іншої ситуації. Так як на старшому ступені навчання увага приділяється читанню, для організації навчання вчитель застосовує англійськомовну автентичну художню літературу. За допомогою Інтернет-ресурсів, таких як TeachingEnglish, EnglishTips, ThoughtCo тощо, вчитель витрачає не багато часу на пошук необхідного матеріалу з теми. Однак у випадку відсутності доступу до мережі Інтернет вчитель має копію матеріалів з теми, яку він презентує. До допоміжних Інтернет-ресурсів відносять також відео й аудіо-матеріали. Були проаналізовані приклади ситуацій, в яких дисципліна на уроці не була

дотримана, тому вчителю необхідно організувати навчання англійської мови таким чином, щоб вмотивувати учнів до навчання, створити сприятливі умови для виконання завдання. Для цього ми пропонували такий вид навчання як проблемне навчання, в якому учні розв'язують питання з реального життя.

Навчальна діяльність вчителя є взаємодією один з одним, що вносить зміни в освіті. Вона складається з чотирьох компонентів, таких як специфіка, пам'ять, адаптованість, довговічність. Вчитель накопичує необхідну для подальшої діяльності інформацію, відпрацьовує певну психологічну реакцію, яка буде сприяти позитивному розвитку мотивації вчителя та учнів, створює позитивний клімат уроку, корегує відносини між учнями, колегами та ін. Організація навчальної діяльності проводиться через самоорганізацію вчителя, що складається з таких етапів, як запуск, зв'язок, перегрупування, зміщення. Чинниками успішної діяльності вчителя є самоефективність, відношення до навчання, самоорганізація, емоційність на уроці, вигорання, стійкість та відкритість до нових змін. Для цього вчитель вдається до самоосвіти, що охоплює такі характерні риси, як самооцінювання, самовизначення, самоорганізація, самореалізація, самокритичність, самоконтроль, саморозвиток. Самоосвіта може проводитися як індивідуально так і колективно, що супроводжується самомоніторингом вчителя, в якому він оцінює власну навчальну діяльність й планує подальшу роботу на уроках.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ НА НЕСТАНДАРТНИХ УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В 11-МУ КЛАСІ

3.1. Особливості організації пробного навчання англійської мови на нестандартних уроках

Пробне навчання розглядається як організація навчання на нестандартних уроках англійської мови – науково організаційний досвід навчання англійської мови певної кількості груп учнів, що проводиться з метою перевірки запропонованих науково-методичних положень, принципів, гіпотез.

Пробне навчання як спосіб зіставлення порівняльної ефективності педагогічних прийомів, виявлення деяких сторін різних методичних систем і критеріїв оцінки знань завжди залишається ефективним засобом аналізу, виявлення та рішення актуальних методичних проблем. Він дає можливість об'єктивно оцінити та вирішити такі завдання, як-от:

- впровадження ефективних та інноваційних засобів організації уроку;
- використання засобів організації освітнього процесу;
- використання засобів проблемного навчання;
- психолінгвістичні проблеми білінгвізму;
- використання засобу проектної роботи на уроках англійської мови;
- впровадження прийому моделювання комунікативних ситуацій в освітньому процесі;
- створення навчальних посібників і підручників, у тому числі електронних, як для аудиторної, так і для самостійної роботи учнів;
- розробка різних прийомів навчання граматики й лексики англійської мови;
- вдосконалення прийомів навчання говорінню;
- створення оптимальних систем навчання аудіювання;

-вдосконалення прийомів контролю, тестування та розробка об'єктивних критеріїв оцінки знань, умінь та навичок.

Усі об'єктивні фактори освітнього процесу, такі як наявність цілей навчання, врахування вікових та психофізіологічних особливостей учнів, залежність засобів і прийомів навчання від мети навчання, наявність програми навчання, організація умов навчання, контроль за успішністю учнів – знаходять своє відображення в пробному навчанні.

Отже, виконання пробного навчання передбачає виконання низки вимог, такі як:

-мета пробного навчання дає можливість підготувати завдання до кожного етапу;

-методика проведення пробного навчання та його засоби відповідають характеру дослідження;

-до початку пробного навчання визначаємо цілі, завдання та з'ясовуємо інноваційний характер дослідження;

-тривалість пробного навчання співпадає із навантаженням учнів та їх психологічним станом;

-підготовлені тести для пробного навчання відповідають основним вимогам, а кількість їх – характеру такого навчання.

Ще однією умовою організації та проведення пробного навчання є вміння правильно, послідовно описувати хід дослідження і об'єктивно описувати отримані результати. Кожен етап супроводжується аналізом, формулюванням гіпотези, зіставленням гіпотетичних і отриманих даних та узагальненням їх результатів. Головною перевагою пробного навчання є те, що вчитель створює необхідні умови для перевірки теоретичних концепцій і створює відповідні ситуації для його проведення, що дає можливість вчителю їх моделювати, враховувати певні параметри й чинники освітнього процесу. Таке навчання дозволяє виявити ті фактори, які впливають на досягнення мети освітнього процесу за певних умов.

Таким чином, першим етапом нашої роботи було проведення анонімного опитування вчителів щодо організації освітнього процесу на нестандартних уроках англійської мови. Завданням такого опитування було з'ясувати прийоми навчання, технології та вправи, які на думку вчителів є ефективними для проведення освітнього процесу, які мотиви впливають на мотивацію вчителя й на основі результатів опитування побудувати план проведення пробного навчання.

Опитування включало такі питання:

1. Які прийоми навчання Ви активно використовуєте на уроках англійської мови?

- а) вікторина б) ділова гра
- в) КВК г) урок-дослідження

2. Чи є доречною в освітньому процесі з англійської мови технологія «Майстер-клас»?

- а) Так б) Ні в) Утримуюсь від відповіді

3. Чи є доречною в освітньому процесі з англійської мови технологія активного слухання «S.L.A.N.T.»? (S – Sit – Сядь; L – Lean up – Нахились до співрозмовника; A – Ask&answer question – Запитуй та відповідай на питання; N – Nod – Кивай головою, демонструючи свою зацікавленість; T – Track the speaker – Стеж за ходом розмови)

- а) Так б) Ні в) Утримуюсь від відповіді

4. Яка з наведених нижче вправ, на Вашу думку, є найбільш ефективною?

- а) комплімент б) побажання
- в) приймаємо наші правила г) тут і зараз

5. Позначте основні елементи Вашої мотивації як вчителя англійської мови.

6. Які з зазначених нижче мотивів є найбільш важливими?

а) професійні	б) пізнавальні
в) широкосоціальні	г) вузькосоціальні
г) процесуально-змістові	д) матеріальні
е) досягнення	є) утилітарні

7. Якою з зазначених платформ для дистанційного навчання Ви користуєтесь?

а) Moodle	б) Google classroom
в) Kahoot	г) Zoom
д) Hangouts	е) Class Dojo
і) Єдина Школа	к) Skype

Результати відповідей на опитування були представлені у вигляді схем. За результатами першого питання, більшість вчителів зазначили такі прийоми навчання, як вікторина та урок-дослідження (див. Схему 9). До вікторини вчителі звертаються частіше, як до одного з простих прийомів навчання англійської мови. Це дозволяє вчителю контролювати процес перевірки засвоєного матеріалу у групі й дозволяє учням розвивати творчі здібності. Вікторина може проводитися не лише як тест на одну правильну відповідь, а й як вправа на перевірку засвоєння граматики. Недоліком зазначеного прийому є те, що комунікаційні навички й вміння недостатньо розвиваються, тому вчитель планує вікторину з урахуванням умінь учнів.

Наступний прийом, яким вчителі найчастіше користуються є урок-дослідження. Мета такого прийому – розвивати навички і вміння учнів, що є необхідними для вирішення завдань, розвивати навички самостійного пошуку й отримання інформації. Такий прийом також розвиває аналітико-синтетичні вміння учнів, сприяє формуванню творчої компетентності, стимулює учнів до навчання англійської мови. Зазначений прийом впроваджується з 5 класу, що дає можливість вчителю навчити учнів елементарним прийомам проводити дослідження, які вони будуть застосовувати в подальшій роботі. Урок-дослідження використовується

переважно на уроках, де учні демонструють знання з вивченого матеріалу та застосовують їх при виконанні досліджень.

Схема 9

Результат наступного питання анкети показав, що 70% вчителів вважають технологію майстер-клас доцільною для застосування її на уроці англійської мови, тоді як 20% вважають інакше, й лише 10% утримались від відповіді на питання (див. Схему 10).

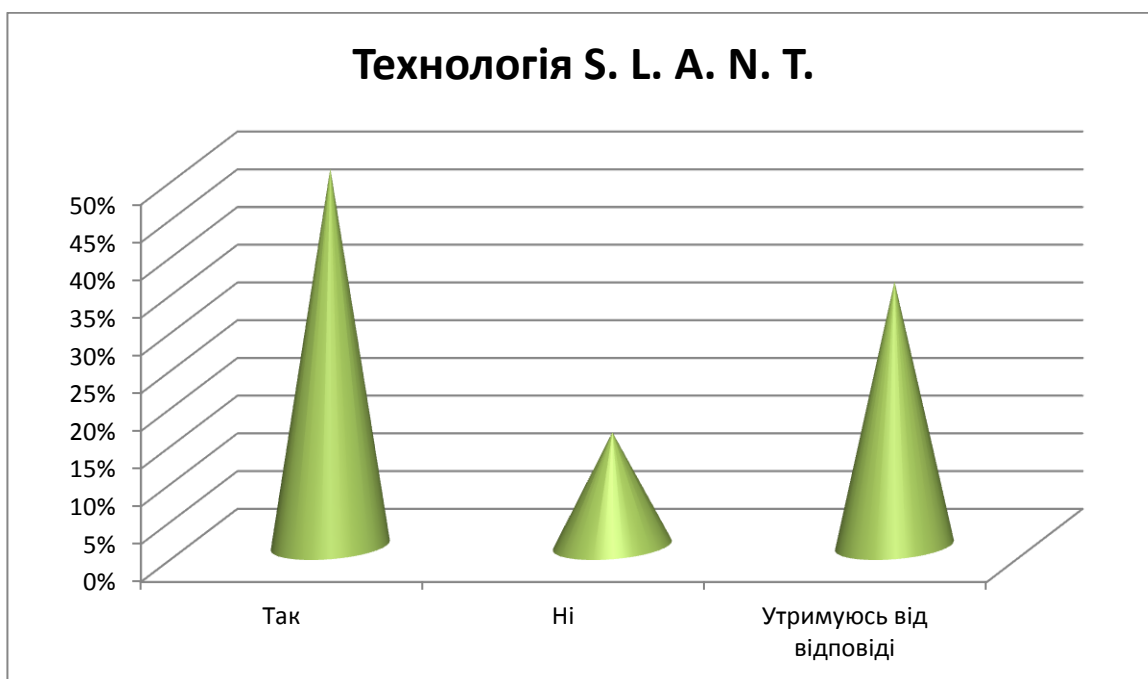
Схема 10

Технологія майстер-клас як й прийом вікторина та урок дослідження дозволяє учням розкрити творчі здібності й розвивати вміння говоріння.

Вчитель застосовує дану технологію як підсумок вивченого матеріалу з теми, так і як один з відкритих уроків, де учні демонструють власні дослідницькі, аналітично-синтетичні вміння. Наступна технологія «S.L.A.N.T.», за результатом опитування, також застосовується на уроці англійської мови, а деякі вчителі утримались від відповіді на запитання. (див. Схему 11).

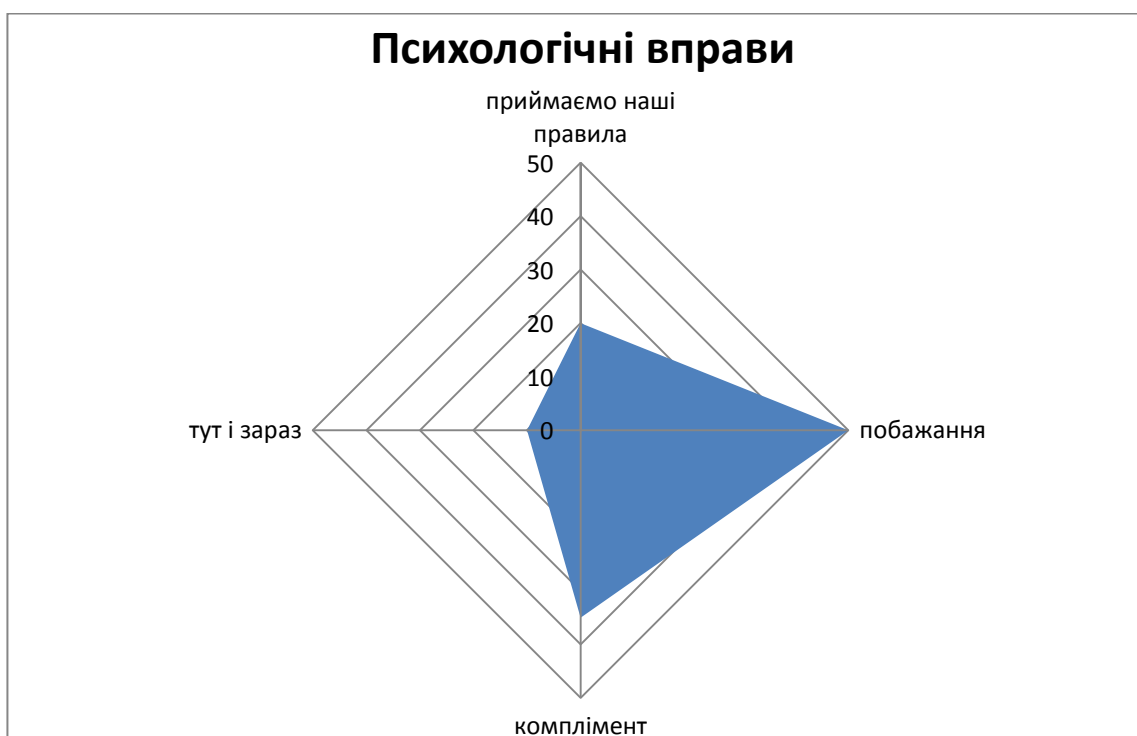
Схема 11

Це пояснюється тим, що більшість вчителів були ознайомлені з такою технологією й тому вона широко використовується в освітньому процесі. На нашу думку, технологію «S. L. A. N. T.» можна застосувати як організаційний етап освітнього процесу, тобто як засіб введення учнів в англійськомовну атмосферу при проведенні комбінованого або нестандартного уроку. Для підтримання позитивного клімату вчителі віддали перевагу таким вправам, як «комплімент» та «побажання» (див. Схему 12). Вправа «комплімент» сприяє формуванню позитивних відносин між вчителем та учнем, однак вправа «побажання», на думку вчителів, впливає на позитивний клімат уроку більше, оскільки відбувається не лише побажання учням успіхів у навчанні, а й пропонуються певні рекомендації щодо вдосконалення навичок і вмінь. Вправи «побажання» та «компліменти» на англійській мові

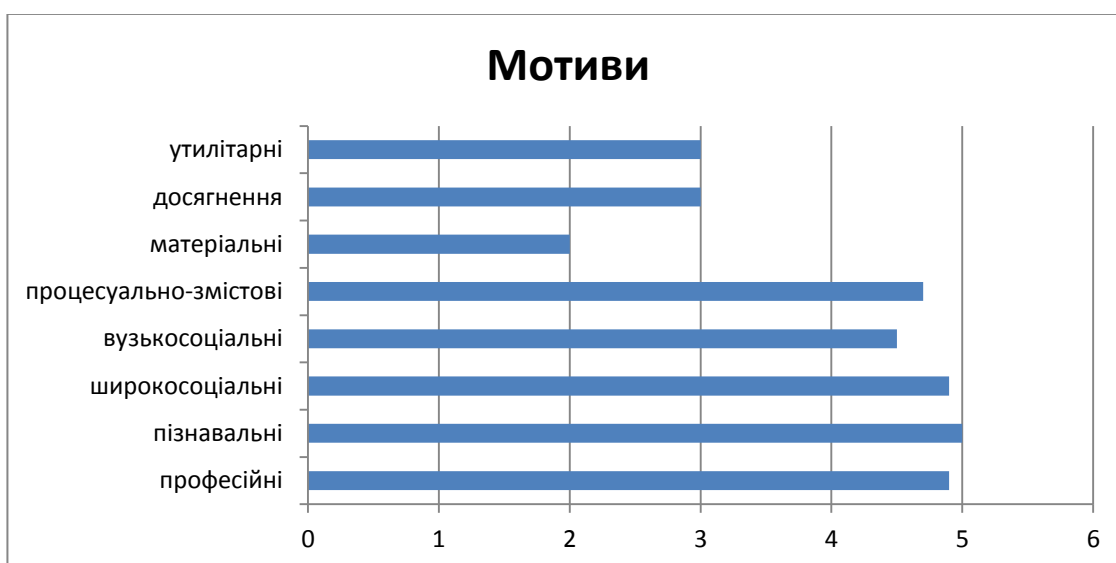
сприяють розвитку соціокультурної компетенції та розширенню словникового запасу учнів.

Схема 12

Щодо питання мотивів та мотивації, вчителі в анкеті схиляються більш до професійних, пізнавальних, широкосоціальних та процесуально-змістових мотивів (див. Схему 13).

Схема 13

Щодо питання використання платформ для дистанційного навчання, вчителям було складно прийняти рішення, оскільки кожна навчальна

платформа має власні переваги й недоліки, а також є платформи, про які вчителі чують вперше, наприклад такі платформи, як Єдина Школа та Class Dojo, або вони застосовують таку платформу, як Skype не так часто (див. Схему 14).

Схема 14

Отже, за аналізом результатів анонімного опитування вчителів ми склали план проведення пробного навчання. Для проведення такої роботи було обрано дві групи 11 класів, одна з яких була експериментальною групою (ЕГ – 13 учнів), а інша – контрольна група (КГ – 13 учнів), всього 26 учнів. За основу було обрано такий прийом навчання, як вікторина. Для перевірки ефективності такого прийому контрольна група навчалася дистанційно, з використанням таких платформ як Zoom та Google Classroom, а експериментальна група – в аудиторії. На прикладі теми нестандартного уроку «Speaking about art» продемонструємо нашу роботу й результати пробного навчання.

3.2. Пробне навчання англійської мови на нестандартному уроці

Пробне навчання проводилося у природних умовах, тобто навчання здійснювалося за розкладом, на уроках англійської мови. Однак перед проведенням пробного навчання нами було зроблено перший зріз знань учнів на визначення рівня засвоєння англомовного матеріалу та рівня сформованості навичок й вмінь учнів. Учнім були запропоновані певні завдання та вправи різного рівня складності, які вони виконали успішно. Це дає нам можливість зробити висновок, що рівень засвоєння матеріалу з теми та рівень сформованості навичок й вмінь учнів є достатнім, потребує подальшої роботи для ефективного результату. В ході пробного навчання ми дійшли таких висновків, а саме: результати першого зрізу дали можливість перевірити рівень ефективності засвоєння матеріалу в аудиторії та дистанційно з використанням різноманітних технологій, прийомів та вправ. Тематичний блок «Speaking about art» включав роботу за такими підтемами:

- World of painting
- Music and its genres
- Cinema
- Literature
- Awards

Проведене нами дослідження дало можливість визначити наступні результати:

-тематичний блок “World of painting”: експериментальна група – 0,53%, контрольна група – 0,51%;

-тематичний блок “Music and its genres”: експериментальна група – 0,55%, контрольна група – 0,52%;

-тематичний блок „Cinema“: експериментальна група – 0,55%, контрольна група – 0,53%;

-тематичний блок – “Literature”: експериментальна група – 0,54%, контрольна група – 0,51%;

-тематичний блок “Awards”: експериментальна група – 0,53%, контрольна група – 0,53%.

Отже, відсоток в контрольній групі значно нижче ніж в експериментальній, однак в тематичному блоці “Awards” експериментальна та контрольна групи мають однаковий відсоток успішності (див. Таблицю 5).

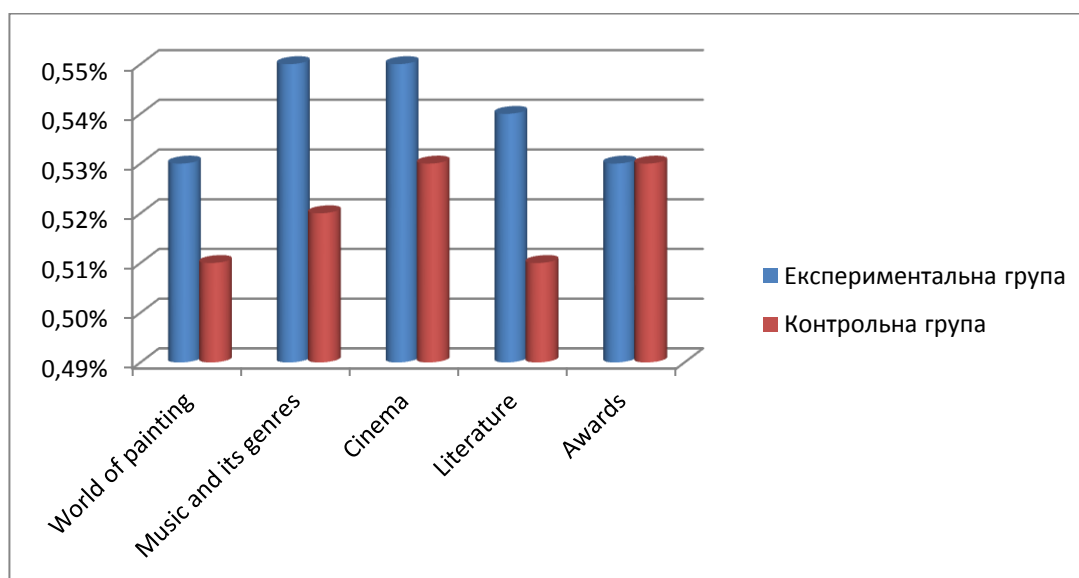
Таблиця 5

Результати експериментальної перевірки

Тематичний блок	Експериментальна група	Контрольна група
World of painting	0,53%	0,51%
Music and its genres	0,55%	0,52%
Cinema	0,55%	0,53%
Literature	0,54%	0,51%
Awards	0,53%	0,53%

Для більш детальної презентації результатів пробного навчання, наводимо діаграму (див. Схему 15).

Схема 15

Таким чином, відсоток успішності учнів збільшився в експериментальній групі, й лише в останньому тематичному блоку має однаковий відсоток з контрольною групою:

-з теми “World of painting” – 0,02%;

- з теми “Music and its genres” – 0,03%;
- з теми “Cinema” – 0,02%;
- з теми “Literature” – 0,03%;
- з теми “Awards” - однаковий відсоток.

Учні експериментальної групи виявляли більшу зацікавленість, успішно виконували завдання з англійської мови, проявляли активність у ході вікторини з теми «Speaking of art». Отримані результати пробного навчання, дали нам можливість зробити висновок про ефективність проведення нестандартного уроку англійської мови з учнями 11 класів у формі вікторини в аудиторії та дистанційно. Пробне навчання продемонструвало, що в учнів, які навчаються в аудиторії, рівень сформованості навичок й вмінь вище ніж в учнів, що навчаються дистанційно. Залучення різноманітних технологій та вправ мають позитивний ефект під час навчання в аудиторії, хоча й потребують підготовки й організації заздалегідь. Рівень засвоєння матеріалу з теми під час дистанційного навчання низький й таке навчання є менш ефективним. Учні на уроці в аудиторії більш соціальні ніж у навчанні дистанційно. Однак проведене нами пробне навчання продемонструвало, що дистанційне навчання є ефективним з учнями з особливими освітніми потребами, так як вони охоче висловлюють власні думки, проявляють активність, виконують завдання та вправи. Презентація творчих проектів та презентацій під час навчання з теми «Speaking of art» в аудиторії дають можливість сфокусувати увагу учнів на певному етапі навчального матеріалу більше ніж під час навчання дистанційно. Використовуючи мультимедійні засоби навчання, вчителі долають певні труднощі у навчанні. Тобто необхідно заздалегідь аналізувати матеріал, який подається в мультимедійних засобах, таких як відео та аудіоматеріали, та поступово їх використовувати на уроках англійської мови. Таким чином, переваги й недоліки дистанційного навчання й навчання в аудиторії ми проілюстрували в таблиці (див. Таблицю 6).

Навчання на нестандартному уроці англійської мови в аудиторії й дистанційно

Нестандартний урок в аудиторії		Нестандартний урок дистанційно	
переваги	недоліки	переваги	недоліки
-розкриває творчі здібності учнів	-складність організації уроку з усіма учнями	-учні мають можливість виконувати завдання в електронній формі	-складність організації уроку з усіма учнями
-підвищується ефективність самостійної роботи	-великі витрати часу	-можливість навчатися у будь-який час й у будь-якому місті	-можлива відсутність доступу до мережі Інтернет
-граматичні структури й лексичні одиниці засвоюються краще	-необхідність додаткової попередньої підготовки до уроку	-учні мають доступ до навчальних матеріалів	-учні не розвивають практичні навички й вміння
-учні мають можливість продемонструвати власні проекти	-невисока результативність роботи	-вчитель приділяє увагу кожному учню	-відсутність комунікаційних вмінь
-вчитель реалізує різноманітні форми і прийоми навчання англійської мови	-нестандартна форма уроку може перекрити зміст навчання англійської мови	-прямий зв'язок з вчителем та учнями	-контроль виконання учнями завдань супроводжується лише відеоспостереженням
-учні більш вмотивовані до вивчення англійської мови			-мотивація до навчання в учнів не достатня
-учні розвивають аналітичні навички й логічне мислення			-не в усіх учнів є необхідне обладнання
-розвивається світогляд учнів			

До результатів пробного навчання ми додаємо результат застосування технології активного слухання «S.L.A.N.T.» на нестандартному уроці англійської мови в аудиторії та дистанційно. Результат дає нам можливість продемонструвати ефективність такої технології. Вона ефективна під час проведення освітнього процесу в аудиторії, так як учні мають можливість постійно переглядати правила поважного ставлення до співрозмовника, тоді як у дистанційній формі учні переглядають правила не так часто, а іноді не приділяють їм уваги взагалі. Тому вчителю в такому випадку доводиться використовувати електронну схему технології активного слухання «S.L.A.N.T.», або застосовувати іншу технологію навчання щодо введення учнів в англійськомовну атмосферу. Наприклад такі вправи, як “Sort out the Words”, “Word combinations”, “First Letter Method”, “Proverb Method” та ін.

Таким чином, застосування нестандартних форм організації навчання англійської мови, як-от: вікторина або урок-дослідження, є ефективними в роботі вчителя під час проведення контролю засвоєного матеріалу з певної теми. Вони дозволяють вчителю застосовувати різноманітні прийоми, засоби й вправи для навчання англійської мови, підвищують інтерес учнів до предмету, розкривають творчі здібності учнів. Однак поступове використання такої форми навчання призводить до зміни змісту освітнього процесу й стає традиційною формою навчання. Тому важливо старанно підходити до застосування нестандартного уроку в школі. Було проаналізовано й використання такої форми навчання дистанційно та в аудиторії. Аналіз результатів дає нам можливість стверджувати, що матеріал засвоється краще під час навчання в аудиторії, ніж дистанційно, оскільки в учнів увага зосереджена на вивчення мови, й є велика можливість відсутності доступу до мережі Інтернет. Також учні більш вмотивовані на вивчення англійської мови, розвивають соціальні навички й вміння, виконують домашнє завдання вчасно.

3.3. Деякі поради випускникам щодо ефективної організації онлайн-навчання на нестандартних уроках англійської мови в 11 класі

За результатами пробного навчання ми з'ясували, що нестандартна форма навчання англійської мови є актуальною, оскільки вона спрямована на практичний досвід учнів, на закріплення навичок й вмінь, на розширення їх світогляду тощо.

Однак, останнім часом онлайн-уроки стають розповсюдженими, особливо під час проведення уроку англійської мови дистанційно. Нами було зазначено такі платформи для дистанційного навчання, як Zoom, Skype, Google Classroom, Moodle та ін. Використання таких платформ дозволяє вчителю:

- підтримувати контакт з учнями;
- перевіряти завдання в будь-який час, та проводити навчання за місцем проживання;
- приділяти увагу кожному учню у групі або індивідуально;
- отримати доступ до необхідних навчальних матеріалів з теми.

Така робота передбачає володіння вчителем психолого-педагогічними вміннями, технологіями мультимедіа, застосування інформаційних, телекомунікаційних та мультимедійних технологій в системі загальної середньої освіти. До основних вимог вчителя відносяться:

- організаторські;
- сугестивні;
- дидактичні;
- дослідницькі;
- перцептивні;
- науково-пізнавальні;
- комунікативні;
- предметні.

Застосування усіх платформ одночасно може зайняти певний час, тому бажано вчителю використовувати одну для роботи платформу. Найпопулярнішою платформою є Google Meet, або Google Hangouts. Перевагою такої платформи є те, що вчитель може встановлювати голосовий та відео зв'язок зі 100 учнями, а за допомогою Google Classroom учні можуть виконувати завдання паралельно. Додаткові технології, які можуть

знадобитися вчителю, є підключення до мережі Інтернет, наявність камери, мікрофону, динаміків, смартфона або планшета. У випадку відсутності доступу до мережі Інтернет, бажано підключити комп'ютер до кабельної мережі. Перед початком уроку вчитель витрачає 3-5 хвилин для підготовки обладнання до роботи, також витрачає певну кількість часу на вирішення деяких проблемних ситуацій, таких як відсутність зв'язку з програмою, нестійкий Інтернет-зв'язок тощо. Щоб уникнути ситуації, коли учень розмовляє впродовж тривалого часу, вчитель визначає певні правила спілкування на онлайн-уроках. Також важливо навчити учнів користуватися такою платформою, як Zoom. Для цього вчитель планує роботу з учнями із застосуванням таких завдань, як-от: дошка оголошень для спілкування, «сесійні зали» та електронна пошта для спілкування. Вони допомагають учням пристосуватися до роботи в онлайн форматі, учні почуваються впевнено, висловлюючись в режимі онлайн.

Основними вимогами до спілкування з учнями онлайн є такі, як-от:

-вміння поєднувати загальні та особистісні компліменти англійською мовою: «Well done! You did your task so well!»;

-уникнення некоректних виправлень публічно; для цього існує приватне повідомлення;

-вміння заохочувати взаємодію в учнів;

-встановлення правил щодо спілкування і співпраці в режимі онлайн.

Поєднання традиційних вправ на повторення та закріплення матеріалу з технологіями текстового, відео та аудіо повідомлень ефективно впливають на успішність навчання дистанційно. Так, наприклад, вправу на заповнення пропусків можна скорегувати таким чином, як-от: вчитель переглядає речення в підручнику й записує його в повідомленні, але пропущене англійське слово позначає певним знаком. Потім надсилає повідомлення учням й формулює завдання учням - вставити пропущене слово в реченні. Така вправа може проводитися в режимі «учень-учень». Або, наприклад, вчитель застосовує прийом інтерв'ю, тобто він робить аудіозапис деяких

питань англійською мовою, які буде ставити учням, потім надсилає учням по черзі зазначений аудіозапис. Завдання учнів – зробити аудіозапис відповідей на питання англійською мовою й надіслати їх вчителю.

Контроль й оцінювання навчальних досягнень учнів може здійснюватися також дистанційно. Видами контролю й оцінювання знань учнів є поточний, тематичний, семестровий та річне оцінювання. Основним є поточний контроль, оскільки він проводиться систематично й головна його мета – з'ясувати рівень засвоєння й оволодіння навчального матеріалу та здійснити корегування щодо застосовуваних певних технологій навчання. Поточний контроль проводиться у вигляді запитань, завдань, тестів, що спрямовані на закріплення вивченого матеріалу й повторення вивченого матеріалу. Для цього вчитель застосовує платформу Google Forms, яка дозволяє проводити тестування в онлайн формі. Головними особливостями оцінювання учнів дистанційно є, зокрема:

- вчитель використовує форму опитування для оцінювання знань учнів;
- вчитель готує розгорнуті питання для перевірки засвоєння матеріалу;
- вчитель забезпечує послідовне й інтерактивне опитування навчального матеріалу;
- вчитель приділяє увагу самооцінюванню учнями власної навчальної діяльності;
- вчитель має достатньо часу на контроль відповідей учнів;
- за потребою вчитель може проводити опитування анонімно;
- вчитель заохочує в деяких випадках конструктивну критику з боку учнів.

Вчитель також надає учням вибір у тому, як демонструвати навчальний матеріал з певної теми, тобто чи класичне виконання завдань з підручника, чи організовує творчу діяльність школярів як презентації, доповіді, або укладання карт понять та ін. Учень також має можливість отримати ті завдання чи питання, які вони здатні виконати, й таким чином закріпити знання з теми. Важливо, щоб вчитель завчасно повідомив про термін

виконання робіт з урахуванням певних труднощів при виконанні завдань, так і творчих робіт та в роботі з платформами. Ефективним буде розподіл завдань на рекомендовані вчителем та вправи на самостійне опрацювання.

Доречним для оцінювання знань учнів буде застосування контролю, адже учні потребують повідомлення про те, які частини завдання вони виконали успішно, а які потребують подальшої роботи й удосконалення. Для цього вчитель надає критерії оцінювання, за якими він перевіряє роботу учнів. Це дає можливість учням контролювати виконання всіх завдань. Зворотнім зв'язком є коментарі й виставлені бали відповідно до запропонованих критеріїв оцінювання. Важливо під час дистанційного навчання дотримуватися правил академічної доброчесності, однак забезпечити абсолютну неможливість плагіату та списування в умовах дистанційного навчання дуже складно, особливо коли проводиться дистанційне навчання на нестандартних уроках. Тому вчитель пропонує завдання з урахуванням й написанням власної думки з теми або зазначеної проблеми, до наведених прикладів додавати ілюстрації, пропонувати завдання щодо опису процесу роботи власними словами англійською мовою, підготовка власних презентацій. Якщо робота передбачає написання реферату, вчитель надає рекомендації щодо оформлення й презентації рефератів. Дуже доречним буде створення галереї робіт учнів, де у вчителя з'являється можливість демонструвати творчість учнів. Така демонстрація спонукає учнів до відповідальної та ретельної підготовки до презентації власних робіт, а також це вмотивовує інших учнів на творчу діяльність.

Оцінювання таких робіт вчитель здійснює за такими критеріями: «I рівень, II рівень, III рівень». Так, I рівень передбачає завдання, які доступні для кожного учня. Ситуація успіху в поєднанні зі зворотнім зв'язком мотивує учнів до виконання подальших завдань. II рівень – завдання, що мають кілька способів їх виконання, тобто не обмежують учнів. III рівень – завдання, які учень обирає самостійно і таким чином демонструє набуті компетенції та творчо підходить до виконання запропонованих завдань [21;с. 67].

Отже, застосування дистанційної форми навчання на нестандартних уроках англійської мови має переваги та недоліки, тому вчитель готується заздалегідь до проведення такої форми освітнього процесу. Для цього він застосовує такі платформи, як Google Meet, Google Classroom, Moodle та ін. Така робота передбачає організаційних, психолого-педагогічних вмінь та вмінь користуватися технічними засобами навчання. Підготовка до дистанційного навчання передбачає підготовку учнів до роботи з платформами за допомогою таких завдань, як дошка оголошень, електронна пошта для спілкування в «сесійних залах». На успішність дистанційного навчання впливає також поєднання традиційних вправ з технологіями текстового, відео- та аудіо-повідомлення. Дистанційний контроль та оцінювання здійснюються у вигляді запитань, завдань, тестів на платформі Google Forms. Доцільним є формальне оцінювання, тобто написання коментарів про виконане завдання, які учні виконали. Створення галереї робіт учнів сприяє підвищенню відповідальності та ретельної підготовки учнів до виконання завдань, та сприяє зниженню рівня плагіату.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

Отже, у третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності організації навчання на нестандартних уроках англійської мови в 11-му класі» були висвітлені такі аспекти досліджуваної проблеми, як-от:

-особливості організації пробного навчання англійської мови на нестандартних уроках;

-результати пробного навчання англійської мови на нестандартних уроках;

-деякі поради випускникам спеціальності середня освіта мова і література (англійська) щодо ефективності організації онлайн-навчання на нестандартних уроках англійської мови в 11 класі.

Нами було проведено анонімне опитування вчителів щодо організації освітнього процесу на нестандартних уроках англійської мови, за допомогою якого ми з'ясували прийоми та технології навчання, які на думку вчителів є ефективними для проведення освітнього процесу й з'ясували, які мотиви впливають на мотивацію діяльності вчителя. Результати такого опитування показали, що такі прийоми навчання, як-от: вікторина та урок-дослідження переважають над іншими прийомами навчання, так само як й технологія майстер-клас, що дозволяє учням розкривати творчі здібності й демонструвати власні дослідницькі, аналітико-синтетичні вміння. Також було проведено передекспериментальний зріз знань учнів на визначення рівня засвоєння англомовного матеріалу та рівня сформованості навичок й вмінь учнів. Він продемонстрував, що учні виконали завдання та вправи різного рівня складності успішно, й на основі результатів опитування та передекспериментального зрізу ми проводили пробне навчання англійської мови на нестандартних уроках.

Пробне навчання дало нам можливість перевірити ефективність засвоєння матеріалу в аудиторії та дистанційно з використанням різноманітних технологій та прийомів навчання. Результати пробного навчання на нестандартних уроках англійської мови продемонстрували, що

учні краще засвоюють матеріал в аудиторії, ніж дистанційно, а використання різноманітних технологій навчання має позитивний результат в освітньому процесі, хоча й потребує ретельної підготовки й організації. Також у ході пробного навчання нами були виявленні переваги та недоліки навчання на нестандартних уроках англійської мови в аудиторії та дистанційно (див. Таблицю 6).

В ході виконаної нами роботи було запропоновано деякі поради майбутнім вчителям англійської мови щодо ефективної організації онлайн-навчання на нестандартних уроках англійської мови в 11 класі.

Таким чином, організація онлайн-навчання на нестандартних уроках англійської мови передбачає володіння вчителем: психолого-педагогічними вміннями, технологіями мультимедіа та інформаційними, телекомунікаційними технологіями в системі загальної середньої освіти.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного нами дослідження з теми «Особливості роботи вчителя з учнями 11 класу на нестандартних уроках англійської мови» ми дійшли до таких висновків:

-вивчили сутність поняття «урок» та розглянули класифікації різних типів уроків. Урок є основною організаційною формою навчально-виховної роботи в школі. Спочатку він розглядався як індивідуальна форма навчання, однак вона не завжди надає учням достатніх знань, тому згодом з'явилися такі форми навчання, як-от: індивідуально-групові, а потім була обґрунтована класно-урочна форма навчання, що характеризується певною тривалістю часу в навчанні та певною кількістю учнів на уроці й наявністю програм і розкладу уроків тощо.

Так, феномен «урок» класифікують по різному, в залежності від мети, засобів навчання, змісту уроку та навчального матеріалу, організації роботи, етапів роботи на уроці та ін. Однак останнім часом вчителі застосовують таку форму організації навчання, як комбінований урок, або ще його називають нестандартним, що дозволяє учням виконувати декілька завдань одночасно. Різновидами такого уроку є урок-гра, урок-вікторина, урок-ділова гра, КВК тощо.

Однак, усі вищезазначені різновиди уроків об'єднані однією структурою, що складається зі вступної, основної та заключної частин. Вступна частина уроку складається з організаційного моменту та мовної/мовленнєвої зарядки. Основна частина може складатися з семи або дев'яти етапів в залежності від теми уроку та обсягу навчального матеріалу. Заключна частина включає лише повідомлення й пояснення домашнього завдання та оцінювання учнів і підведення підсумків уроку. Заключна частина як й вступна є незмінними. До планування уроку вчитель готує план-конспект, за допомогою якого стратегічно й організаційно підходить до реалізації практичних, освітніх, виховних та розвиваючих цілей уроку.

Успішність організації навчання на нестандартних уроках також залежить від дотримання певних дидактичних вимог. Вони складаються з чотирьох блоків, а саме: загально-педагогічний, дидактичний, психологічний та гігієнічний. Так, у нашій кваліфікаційній роботі ми звернули особливу увагу на психологічні вимоги, які є важливими у формуванні позитивного клімату на уроці. Тому нами було розглянуто поняття «психологічний клімат уроку», ми з'ясували його особливості, проаналізували вимоги щодо формування позитивного психологічного клімату на уроках та засоби й вправи, які можна використовувати під час освітнього процесу, а також ми аналізували деякі приклади нестандартних ситуацій на уроках.

Отже, психологічний клімат уроку є відображенням загального психологічного стану колективу, настрою і ступеню задоволеності вчителя від викладацької діяльності. Він складається з соціального та морального факторів. Увага була зосереджена на соціальному складнику, який проявляється у безпосередньому контакті між вчителем та учнями, їхній взаємодії один з одним. Кожен урок розпочинається з позитивного налаштуванням щодо навчання. Успішність позитивного клімату на уроці залежить від того, як вчитель організує освітній процес, як він ставиться до виконання учнями завдань, як він підходить до виправлення помилок, як використовує гумор, як викладає навчальний матеріал тощо. У кваліфікаційній роботі ми наводили приклади нестандартних ситуацій, де учні «перевіряли» вчителя на його психологічну витримку, тому адекватна реакція вчителя на такі ситуації сприяє позитивному відношенню між учнями.

Слід зазначити, що ефективними вправами щодо формування позитивного клімату на уроці є такі, як-от «комплімент», «побажання», «приймаємо наші правила», «тут і зараз», «зустріч руками», «Ланцюжок», арт-терапія та ін. Доречним є також застосування такої технології навчання, як «S.L.A.N.T.» - активне слухання. Розгорнутий варіант акроніму подається в параграфі 1.2. (див. Схему 3). Також ми аналізували приклад щодо

застосування мультимедійних технологій навчання, котрі сприяють формуванню позитивного клімату на уроці. Нестандартний урок та його різновиди мають великий вплив на формування сприятливого психологічного клімату на уроках. Додатково ми позначили, що такі фактори, як жести вчителя та відбір англomовного матеріалу сприяють успішності формування сприятливого клімату на уроці. Матеріал, який співпадає з інтересами учнів й відповідає сучасним вимогам навчання, зазначаємо, як автентична художня література, котра підвищує мотивацію учнів до навчання та навчає доброзичливості, поваги один до одного, доброті, щирості та ін.

У першому розділі ми також проаналізували особливості діяльності вчителя на уроці англійської мови, розглянули його основні елементи та навели перелік умінь, якими він повинен володіти. Так, основні професійні вміння вчителя можна позначити, як-от:

- конструктивно-планувальні;
- комунікативно-навчаючі;
- організаційні;
- розвиваючо-виховні;
- дослідницькі.

Основні професійно-методичні вміння вчителя нами подаються у параграфі 1.3. (див. Таблицю 3). Основними елементами діяльності вчителя є роль та мета його діяльності, а структура діяльності складається з планування, організації, стимулювання, поточного контролю, регулювання діяльності, аналізу результатів. Так, планування вчитель проводить з детальним описом усіх цілей, змісту вправ і завдань для домашньої роботи, запитань, які можуть виникати в учнів під час навчання, переліку обладнання, літератури та ін. Організаційна робота, зокрема проявляється у підготовці вчителя до навчання та передбачає налаштування необхідних технічних засобів навчання, дидактичних матеріалів, підбору навчально-методичної літератури, засобів мотивації учнів, аналізу певних

комунікативних ситуацій, виявлення кількості годин на пояснення навчального матеріалу, виконання вправ та пояснення домашнього завдання та ін. Стимулювання учнів до навчання здійснюється під час організації та завершення процесу навчання. Головною його метою є залучення учнів до вивчення запропонованої теми уроку й виявлення пізнавального інтересу до предмету.

Поточний контроль дозволяє вчителю знаходити помилки у власній діяльності та діяльності учнів, звертати на них увагу, пояснювати їх та знаходити рішення, а наприкінці уроку вчитель аналізує й підводить підсумки результати навчання.

У другому розділі ми розглянули такі питання щодо організації роботи вчителя англійської мови з учнями 11 класу на нестандартних уроках, як-от:

- з'ясували поняття «мотивація вчителя» та проаналізували мотиваційний аспект процесу навчання англійської мови;

- розглянули нестандартні ситуації, які виникають під час навчання англійської мови й шляхи їх вирішення;

- проаналізували діяльність вчителя як результат успішної організації навчальної діяльності на уроках.

Мотивація є системою мотивів, що спонукає людину до виконання певної діяльності, а мотиви є причинами дій і вчинків людини. Мотивація вчителя полягає у здатності виконання дидактичних й освітніх потреб учнів. Головні мотиви ми охарактеризували у параграфі 2.1. (див. Схему 6). Такий перелік мотивів дав нам можливість визначити зовнішню й внутрішню мотивації вчителя. Найефективнішою вважається внутрішня мотивація, що характеризується такими компонентами, як самооцінка, самодетермінація, самоповага, психологічний стан та клімат на уроці та ін. Адаптація до педагогічного колективу та до професії вчителя також впливає на мотивацію вчителя та становленню його професійного розвитку. Динамічні зміни в освіті сприяють творчому та інноваційному підходу в діяльності вчителя,

дають можливість особистісно й професійно розвиватися, самовдосконалюватися.

Також нами було проаналізовано вплив такого фактору на мотивацію вчителя як вік і стать. Мотивація у чоловіків вчителів зумовлена зовнішніми чинниками, тоді як мотивація у жінок вчителів – внутрішніми чинниками.

На старшому ступені навчання англійської мови увага відводиться читанню, тому важливо підбирати необхідний навчальний матеріал. Для цього ми навели приклади веб-сторінок з англійськомовним матеріалом, які вчитель може застосувати під час освітнього процесу. Нестандартні ситуації виникають й в результаті недотримання дисципліни, наприклад, учень заважає іншим виконувати завдання, або учень не виконав домашнє завдання. Тому в нашій кваліфікаційній роботі ми зазначили таку технологію навчання, як проблемне навчання. Вона передбачає уміння учнів вирішувати ситуації, наближені до реальних та інтегрувати знання з англійської мови. Така технологія підвищує інтерес учнів до англійської мови, формує в учнів навички й вміння самостійної роботи. Також важливо вчителю сформуванати в учнів навички кооперативного навчання та навички й уміння проводити дослідження. Структура проблемного навчання була описана нами у параграфі 2.2. (див. Схему 7). Щодо вправ на подолання нестандартних ситуацій на уроці ми проаналізували такі вправи, як-от:

- Ground Rules;
- Have you ever?;
- Draw your symbol;
- Conflict is...

Вищезазначені вправи спрямовані на встановлення контакту з учнями та розвиток комунікаційних навичок й умінь. Такі ситуації впливають на навчальну діяльність вчителя, й як результат стають тим досвідом, що є необхідним для самовдосконалення як учня, так і вчителя. У параграфі 2.3. ми більш детально проаналізували діяльність вчителя.

Діяльність є здатністю людини вносити зміни в сьогодення, отже діяльність вчителя є здатністю внести зміни в освіту. Вона складається з чотирьох компонентів, а саме: специфіка, пам'ять, адаптованість, довговічність.

Успішність навчальної діяльності вчителя залежить від певних факторів, зокрема адаптованість до нових тенденцій в розвитку освіти та бажання вчителя приймати нововведення. Вона проявляється шляхом самоорганізації, що складається з чотирьох стадій, як-от: запуск, зв'язок, перегрупування та зміцнення. Послідовне виконання таких стадій дає можливість вчителю продуктивно діяти взагалі. Також важливим для вчителя є фізична та психологічна підготовка до виконання навчальної діяльності. Одним з важливих елементів такої підготовки є самовпевненість вчителя, так само як й професійний розвиток вчителя. Для цього він займається самоосвітою. В її основу входять:

- системність і послідовність дій;
- спрямованість на практичну діяльність;
- комплектність різних видів діяльності.

Отже, вона проводиться як індивідуально так і колективно, й кожна з них супроводжується мотивацією вчителя. Для ефективності цих форм самоосвіти вчитель проводить самомоніторинг, завдяки якому він оцінює власну навчальну діяльність й планує подальшу роботу на уроках, а також створює необхідні умови для власної самоосвіти.

У третьому розділі, що має назву «Експериментальна перевірка ефективності організації пробного навчання на нестандартних уроках англійської мови в 11-му класі» ми розглянули особливості організації пробного навчання; проаналізували результати анонімного опитування вчителів та основні результати пробного навчання; навели деякі рекомендації щодо ефективності організації онлайн-навчання на нестандартних уроках англійської мови в 11 класі.

Проведене нами пробне навчання дало нам можливість визначити певні результати за тематичними блоками навчального плану, а саме:

-тематичний блок “World of painting”: експериментальна група – 0,53%, контрольна група – 0,51%;

-тематичний блок “Music and its genres”: експериментальна група – 0,55%, контрольна група – 0,52%;

-тематичний блок “Cinema”: експериментальна група – 0,55%, контрольна група – 0,53%;

-тематичний блок „Literature“: експериментальна група – 0,54%, контрольна група – 0,51%;

-тематичний блок “Awards”: експериментальна група – 0,53%; контрольна група – 0,53%.

Отже, відсоток успішності учнів збільшився в експериментальній групі, й лише в останньому тематичному блоці відсоток в експериментальній та контрольній групі є однаковим:

-з теми „World of painting“ – 0,02%;

-з теми “Music and its genres” – 0,03%;

-з теми “Cinema” – 0,02%;

-з теми “Literature” – 0,03%;

-з теми “Awards” – збігається відсоток.

Результати нашого дослідження дали нам можливість сформулювати певні поради щодо ефективної організації онлайн-навчання на нестандартних уроках англійської мови в 11 класі, а саме:

-підтримувати контакт з учнями;

-приділяти увагу кожному учню у групі або індивідуально;

-визначати певні правила спілкування перед початком уроку;

-вміти користуватися технологіями мультимедіа та інформаційними технологіями;

-вміти поєднувати традиційні справи з технологіями текстового, відео та аудіо повідомлень;

- уникати некоректних виправлень публічно;
- застосовувати контроль для оцінювання знань учнів;
- приділяти увагу самооцінюванню учнями власної навчальної діяльності;
- забезпечувати послідовне опитування навчального матеріалу та організовувати інтерактивне опитування;
- завчасно повідомляти про термін виконання робіт.

Таким чином, особливості роботи вчителя з учнями 11 класу на нестандартних уроках англійської мови залежать від певної форми проведення освітнього процесу, таких як вікторина, урок-дослідження, КВК та ін., від планування та організації такого уроку, технологій навчання, якими вчитель користується для підвищення мотивації учнів до навчання й покращення рівня засвоєння матеріалу, вмотивованості вчителя на навчальну діяльність та професійно-педагогічних умінь, якими вчитель володіє. Тому перспективу подальшого дослідження ми вбачаємо в дослідженні деяких ефективних технологій навчання що будуть доречними на нестандартних уроках англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Безай Василь Володимирович. Управлінська діяльність. Психологічний клімат і мотивація діяльності працівників. URL: <http://center.kr-admin.gov.ua/News/Bezay.pdf>
2. Безкоровайна О. В. Інноваційна діяльність викладача іноземної мови: проблеми теорії та практики / О. В. Безкоровайна // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – 2016. – Вип. 14. – с, 10-14.
3. Буровицька Ю. М. Інформаційно-комунікаційні технології у вищих навчальних закладах: алгоритм впровадження / Ю. М. Буровицька // Вісник Національного педагогічного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Вип. № 133. 2016. с. 23-26.
4. Васькова Н. М. Технологія формування критичного мислення учнів під час роботи з текстом на уроках англійської мови / Н. М. Васькова // Педагогічні обрії. 6 (102). 2018. с. 27-33.
5. Годованець Наталія Іванівна. Короткий огляд інтерактивних методів навчання іноземної мови / Н. І. Годованець // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2017. – Випуск 1 (40). – с. 60-62.
6. Гончаренко Семен Устимович. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – 375 с.
7. Грицук О.В. Емоційні компоненти професійної діяльності вчителя / О. В. Грицук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки. – Випуск 1. Том 2. - 2017. – с. 49-54
8. Дербеньова Аліса Григорівна. Довідник педагога-початківця / уклад. А. Г. Дербеньова. – Х.; Вид. група «Основа», 2010. – 160 с.; схеми, мал., табл. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).

9. Дищаківська О., Безкоровайна О. Організація нестандартного уроку іноземної мови як засобу активізації комунікативної діяльності старшокласників / О. Дищаківська, О. Безкоровайна // Фундаментальні та прикладні наукові дослідження: актуальні питання, досягнення та інновації: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (27 березня 2020 року): збірник тез. – Бердянськ: БДПУ, 2020. – с. 121-124.
10. Дищаківська О., Безкоровайна О. Використання психолого-педагогічного аспекту під час проведення нестандартного уроку з іноземної мови / О. Дищаківська, О. Безкоровайна // Актуальні питання науки: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (30 квітня 2020 року): збірник тез. – Бердянськ: БДПУ, 2020. – с. 179-182.
11. Ефендієва С. М. Застосування найбільш ефективних інновацій в практиці викладання англійської мови на сучасному етапі в українських вишах / С. М. Ефендієва // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – Budapest, 2017. – Vol. (55), Issue 127. – p. 12-15.
12. Желновач Т. О. Методична доцільність нестандартних уроків з іноземної мови [Текст]: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня «бакалавр»; спец. 035 – філологія (германської мови та літератури (переклад включно) / Т. О. Желновач ; наук. керівник С. О. Швачко – Суми: СумДУ, 2020. – с. 28.
13. Жижченко І. Я. Психолого-педагогічні основи, принципи організації та побудови сучасного уроку. - Кислівська ЗОШ I-III ступенів, Харків, 2016-2017. – с. 2-3.
14. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. URL: <https://pidru4niki.com/17000308/pedagogika/pedagogika>
15. Зеленський М. Використання проблемних ситуацій на уроках англійської мови / М. Зеленський // Креативність особистості як

- фактор інноваційного розвитку суспільства: збір. наук. праць / за ред. доц. В. В. Павленко. – Житомир: ФО-П Левковець Н. М., 2018. – с. 76-86.
- 16.Змішане навчання як нова форма організації ікт-освіти / Т. С. Шроль // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. - 2016. - Вип. 13(1). - С. 166-170.
- 17.Іванюк О. О. Налагодження психологічного фону учнівського колективу та емоційного самопочуття учнів на уроках англійської мови. URL: <https://naurok.com.ua/nalagodzhennya-psihologichnogo-fonu-uchnivskogo-kolektivu-ta-emociynogo-samopochuttya-uchniv-na-urokah-angliysko-movi-136295.html>
- 18.Калінін В. О., Калініна Л. В., Маяновська Т. М., Прокопчук Н. Р. (2017). Інтерактивні технології навчання іноземної мови як засіб реалізації завдань нової української школи: Навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во Видавництво ФОП Кирилюк І. В. с. 67.
- 19.Карпова О. О. Сучасні підходи до викладання іноземної мови професійного спілкування / О. О. Карпова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 47 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – с. 179-182.
- 20.Кваша О. (2019). Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, (23), с. 112-117.
- 21.Коберник І. (упор.), Звиняцьківська З. (упор.). Організація дистанційного навчання у школі. Методичні рекомендації. МОНУ, Київ, 2020. 71 с.
- 22.Костик Є. В. Сучасні методи навчання іншомовному діловому спілкуванню / Є. В. Костик // Теоретична і дидактична філологія. Серія «Педагогіка». Випуск 32. 2020. с. 29-38.

- 23.Кравчина Т. В. Арт-технології на заняттях з англійської мови. – К.:2016.
- 24.Крекотень О. В. Варіативність інноваційних підходів до викладання іноземної мови. / О. В. Крекотень // Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ, (Суми, 17-20 квітня 2019 р.) – Суми: СНАУ, 2019. – с. 129.
- 25.Лях О. В., Лях Д. В. Шляхи розвитку в учнів інтересу до вивчення іноземної мови/О.В. Лях, Д. В. Лях//”Young Scientist”. - №10(37). – Жовтень, 2016. – с.265-269.
- 26.Мигалина З. І. Error correction and dealing with errors. / З. І. Мигалина, Т. М. Почепецька // Ужгородський національний університет. – 2019. – 30 с.
- 27.Мороз Н.М., Мороз Л. В. Сучасна методологія навчання іноземної мови / Н. М. Мороз, Л. В. Мороз // Наука, освіта, суспільство очима молодих: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих науковців. – Рівне: РВВ РДГУ. – 2017. – с. 365-367.
- 28.Нечепоренко Марія Анатоліївна (2019). Формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійно-особистісного саморозвитку. Вінниця. Тернопіль.
- 29.Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: методичні рекомендації / За заг. ред. В. І. Шуляра. – Миколаїв: ОІППО, 2020. – 108 с.
- 30.Основи педагогічної майстерності: практикум / І. Л. Холковська, О. В. Волошина, С. І. Губіна. Вінниця: «Твори», 2019. 240 с.
- 31.Особливості формування компетентностей викладачів через їх самоосвіту: Із досвіду роботи ЗВО І-ІІ р. а. – Дніпро: Дніпровський міський базовий технікум зварювання та електроніки імені Є. О. Патона, 2018 р., 60 с.

- 32.Осова О. О. Інноваційні підходи до викладання іноземної мови у ВНЗ: програма навчальної дисципліни / О. О. Осова ; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. – Харків, 2017. – с. 15.
- 33.Осова О. О. Навчально-методичне забезпечення реалізації інноваційних технологій навчання іноземних мов / О. О. Осова // Вісник Черкаського університету. 2017. № 4. с. 130-134.
- 34.Педагогічні технології в підготовці вчителів: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. І. Ф. Прокопенка. 3-е вид., допов. і переробл. Харків: ХНПУ. 2018. 457 с.
- 35.Практикум з методики викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах (на матеріалі англійської мови): Посібник для студентів/Кол. авторів під керівництвом С. Ю Ніколаєвої і Г. С. Бадаянц. – К.: Ленвіт, 2001. – 296 с.
- 36.Психолого-педагогічне забезпечення соціально-психологічного клімату в колективі : навч.-метод. комплекс спецкурсу для слухачів ін-тів післядиплом. пед. освіти / [П. П. Горностай, В. В. Горбунова, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка, Г. В. Циганенко, Л. Г. Чорна] ; за ред. П. П. Горностая ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – К. : Міленіум, 2017. – 48 с.
- 37.Прохоренко Т. В. (2019). Особливості навчання учнів у малокомплектній школі. Логос.Онлайн. DOI 10.36074/2663-4139.02.01
- 38.Русанова Л. І. Нетрадиційні технології у викладанні англійської мови / Л. І. Русанова, Л. С. Сазанова // Актуальные научные исследования в современном мире. XXI Международная научная конференция. Переяслав-Хмельницкий // Сб. науч. тр. – Переяслав-Хмельницкий, 2017. Вып. 1 (21) ч. 6, с. 165-169.
- 39.Сиско Н. М. Мотивація як важливий чинник неперервного професійного розвитку викладача закладу професійної освіти /

- Н. М. Сиско // Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України. – Розділ 4. Формування готовності майбутнього фахівця професійної освіти до проектно-дослідницької діяльності. – 2018. – с. 177-180.
- 40.Скарлупіна Ю. А. Змішане й перевернене навчання як інноваційні підходи до викладання іноземних мов у ВНЗ / Ю. А. Скарлупіна // Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання. Том 2 (18). 2016. с. 152-158.
- 41.Танана С. М. Інноваційні підходи до викладання іноземних мов в умовах удосконалення вищої освіти / С. М. Танана // Science, Research, Development. № 26. 2020. с. 25-27.
- 42.Тарнопольський О. Б. Три головних парадигми у викладанні іноземних мов у ХХІ сторіччі: пролегомени до створення єдиного підходу до їх навчання / О. Б. Тарнопольський // Методика навчання іноземних мов і культур у закладах вищої освіти. Іноземні мови № 2/2019 (98). с. 3-9.
- 43.Шевченко С. І., Халимон І. Й. Розвиток критичного мислення під час аудіювання іншомовних повідомлень / С. І. Шевченко, І. Й. Халимон // Наукові записи НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2018. №3. с. 147-151.
- 44.Шевчук А. А. Нестандартні типи уроків з англійської мови та їх можливості / А. А. Шевчук // Теорія і практика смарт навчання у професійній освіті: матеріали II Ювілейної всеукраїнської веб-конференції «Теорія і практика смарт навчання у професійній освіті», Вінниця, 5 квітня 2018 р. / ВДПУ ім. М. Коцюбинського; ред кол.: Р. С. Гуревич [та інші]. – Вінниця 2018. – с. 289-291.
- 45.Шморгун І. В. Педагогічне мислення вчителя англійської мови як умова формування критичного мислення учнів / І. В. Шморгун // Становлення і розвиток педагогіки: матеріали II Міжнародної

- науково-практичної конференції (м. Харків, 16-17 лютого 2018 року)
– Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. – с. 87-89.
- 46.Шроль Т. С. Змішане навчання як нова форма організації ікт-освіти. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. Вип. 13 (1). 2016. с. 166-170.
- 47.Яременко Н. В. Викладання іноземних мов в умовах євроінтеграції: основні підходи та методи. / Н. В. Яременко // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. № 1, 2018. – с. 17-21.
- 48.Ясногурська Л. М. Використання нетрадиційних форм навчання на уроках англійської мови / Л. М. Ясногурська // Наука, освіта, суспільство очима молодих: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих науковців. – Рівне: РВВ РДГУ. – 2018. – с. 321-323.
- 49.Alison Milofsky. Creating a culture of peace in the English Language Classroom // Smart Exchange, 2020. URL: <https://docplayer.net/157187405-Creating-a-culture-of-peace-in-the-english-language-classroom.html>
- 50.Chernysh V. V. Roles of learning and communicative strategies in foreign languages teacher trainees education / V. V. Chernysh // Scientific achievements of modern society. Abstract of the 2nd International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2019. Pp. 278-287.
- 51.Introductory Guide to the Common European Framework of Reference (CEFR) for English Language Teachers. – Cambridge: Cambridge University Press, 2018. – 12 p.
- 52.Jason J. Barr. Developing a Positive Classroom Climate. IDEA Paper #61. October 2016. с. 1-9.
- 53.Jiyin Han & Hongbiao Yin | (2016) Teacher motivation: Definition, research development and implications for teachers, Cogent Education, 3:1, 1217819, DOI: 10.1080/2331186X.2016.1217819 – p. 1-18.

54. Kateryna Pylypenko (2016). Language workshop: Chinese New Year (Suggested level – B1+) English. № 3 (675). с. 14-16.
55. Kravchyna, T. V. (2018). Види інтерактивних методів навчання англійської мови для студентів технічних спеціальностей. Електронне наукове видання «Відкрите освітнє Е-середовище сучасного університету», (5), с. 140-145. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2018.5.140145>
56. Norzaini Azman, Ling Kor Shin. Problem-based Learning in English for a Second Language Classroom: Students' Perspective // International Journal of Learning 18(6), 2012. URL: https://www.researchgate.net/publication/286947340_Problem-based_Learning_in_English_for_a_Second_Language_Classroom_Students%27_Perspectives
57. Rachel Roberts. Changing ideas of beauty // British Council, 2018. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/changing-ideas-beauty>
58. Rusanova L. I. Interactive cooperative learning technologies / Sazanova L. S., Rusanova L. I. // 25 років становлення Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ: славетна історія та горизонти майбутнього. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (21-22 лютого 2020 року) Суми, 2020. Видавничий двір «Ельдородо», с. 399-401.
59. Teymour Rahmati, Karim Sadeghi, Farah Ghaderi. English as a Foreign Language Teacher Immunity: An Integrated Reflective Practice // Iranian Journal of Language Teaching Research 7 (3), (Oct., 2019). – с. 91-107.

ДОДАТКИ

Планування нестандартного уроку АМ

Changing ideas of beauty

Topic

Vitiligo and perceptions of beauty

Aims

- To encourage students to question their perception of what is beautiful and become more tolerant of difference
- To practise reading for specific information (true/false)
- To revise a range of tenses that students should know at B1 level
- To help students structure and write a biography-type text

Age/level

Adults/older teens B1/Pre-Intermediate

Time

45–60 minutes

Materials

Worksheet (two pages)

Introduction

This lesson was devised to mark World Vitiligo Day on 25 June. However, it could be used at any time of year as this is not specifically mentioned.

The lesson begins with students looking at a photo of a young woman with vitiligo and discussing their reactions to the photo. They then go on to read about a model with vitiligo, Chantelle Brown-Young (also known as Winnie Harlow), and discover what makes her special. The lesson reviews a range of tenses that might be used in a biography of a living person and looks at how to organise such a text, before the students go on to write their own.

Procedure

1. Lead-in (5 minutes)

Put students into pairs or small groups and ask them to look at the photo and discuss the questions.
 Feed back as a class. The young woman's skin is caused by an autoimmune condition where patches of skin turn white. It may be genetic, but is definitely not catching. Sometimes the condition may improve on its own, but there is no actual cure. It affects all skin colours, but is obviously more noticeable on darker skin.

2. Reading for gist (5 minutes)	<p>Ask students to read the text fairly quickly and pick out five facts about Chantelle. Let students compare their answers in pairs or small groups. There is no key, as answers may vary considerably. As a follow-up, you could ask one or two students to tell the class the facts they chose, and ask them why these facts seemed important.</p>
3. Reading for specific information (5–10 minutes)	<p>Ask the students to read the text again and decide if the statements are true or false. Let them check their answers in pairs before checking as a class.</p> <p>Key:</p> <p>a) False – she developed it at the age of four. b) False – there is no cure. c) True – she moved school several times. d) False – she didn't win the competition. e) True – Winnie Harlow is her professional name.</p>
4. Discussion (5–10 minutes)	<p>Ask students to discuss the question in small groups, then briefly discuss as a class.</p>
5. Focus on grammar (15–20 minutes)	<p>Ask the students to find an example of each of the tenses in exercise 5 in the text. They should already be familiar with these tenses, and the intention is to revise their use. Note that there are some passive constructions in the text. It is not suggested that the lesson should focus on these. Check that students are familiar with the form of each of these tenses.</p> <p>Key: (all possible answers)</p> <p>1. present simple</p> <p>She <u>is</u> the first supermodel with the skin condition, which <u>causes</u> areas of skin to lose their colour. No one really <u>knows</u> why one per cent of people <u>have</u> this skin condition, and there <u>is</u> no real cure. Her professional name now <u>is</u> Winnie Harlow, and she <u>has</u> nearly three million followers on Instagram.</p> <p>2. present continuous</p> <p>Little by little, she <u>is changing</u> people's ideas about what beauty is.</p> <p>3. present perfect</p> <p>... but it <u>has made</u> her famous.</p>

4. past simple

At the age of four she started to develop patches of white skin.

The other kids often called her a 'cow', because of the way her skin looked. She moved school several times and finally left school at 16. From now on, she decided, she would be proud of her skin.

She posted photos of herself on ...

... a Canadian Youtube star, Shannon Boodram, who asked her to be in a music video.

It was while she was doing that that her really 'big break' happened. Tyra Banks asked her to be on *America's Next Top Model*.

She didn't win, but she had become famous.

5. past continuous

It was while she was doing that that her really 'big break' happened.

6. Past perfect

She didn't win, but she had become famous.

6.

Then ask the students to match the sentences they have underlined with the meanings in exercise 6. Note that these meanings do not cover all the possible meanings of these tenses, but they do match with the meanings used in the article.

Depending on how confident your students are with these tenses, you may need to do more or less checking that they understand.

Key:

- A. Something which happened before now, which has an impact on the present – present perfect
- B. Something that was in progress in the past when something else happened – past continuous
- C. Something that happened before another action in the past – past perfect
- D. Something in progress at the moment – present continuous
- E. Something which is generally or always true – present simple
- F. Something which happened at a specific point in the past – past simple

Extra practice: If you feel that your students need extra practice, you could ask them to write six sentences about their life using each of the six tenses.

7. Focus on organisation	Ask students to match the paragraphs with the descriptions. Explain that this could be a good way to organise a biography, though of course, it may vary slightly depending on when the most interesting things in the person's life actually happened. Key: A-2 B-4 C-1 D-3 E-6 F-5
8. Writing	Using the paragraph plan from exercise 7 (or similar) and a variety of tenses, students write a similar text about another famous person. Depending on the time available, you could ask students to either research facts about a person or to write about someone they already know about.

Contributed by

Rachael Roberts

Changing ideas of beauty

1. Look at the photo and discuss the questions in pairs or small groups.

- Do you think she is beautiful? Why/why not? What makes someone attractive?
- Do you know why her skin looks like this?

2. Read an article about a well-known model, Chantelle Brown-Young, and write down five facts you learn about her.

Chantelle Brown-Young was not born with vitiligo, but it has made her famous. She is the first supermodel with the skin condition, which causes areas of skin to lose their colour.

Chantelle was born in Toronto, Canada. At the age of four she started to develop patches of white skin and was diagnosed with vitiligo. No one really knows why one per cent of people have this skin condition, and there is no real cure.

At school, Chantelle was bullied for being different. The other kids often called her a 'cow', because of the way her skin looked. She moved school several times and finally left school at 16. From now on, she decided, she would be proud of her skin.

She posted photos of herself on Facebook and was 'spotted' by a Canadian YouTube star, Shannon Boodram, who asked her to be in a music video. It was while she was doing that that her really 'big break' happened. Tyra Banks asked her to be on *America's Next Top Model*.

She didn't win, but she had become famous. Her professional name now is Winnie Harlow, and she has nearly three million followers on Instagram.

Little by little, she is changing people's ideas about what beauty is.

www.teachingenglish.org.uk

© The British Council, 2018 The United Kingdom's international organisation for educational opportunities and cultural relations. We are registered in England as a charity.

3. Read the article again. Decide if the following statements are true or false.

- a) Chantelle has always had vitiligo.
- b) People who have vitiligo usually get better.
- c) Chantelle tried to escape the bullies at school.
- d) Chantelle became America's Next Top Model.
- e) She uses a different name for her work.

4. Discussion: Why do people who look different often get bullied?

5. Find and underline an example of each of the following tenses in the article.

1. present simple	2. present continuous	3. present perfect
4. past simple	5. past continuous	6. past perfect

6. Match the examples (1–6) above with the meanings below.

- A. Something which happened before now, which has an impact on the present
- B. Something that was in progress in the past when something else happened
- C. Something that happened before another action in the past
- D. Something in progress at the moment
- E. Something which is generally or always true
- F. Something which happened at a specific point in the past

7. Match the paragraph descriptions A–F with paragraphs 1–6 in the article.

- A. Gives us details about the person's very early life.
- B. Explains how the person became famous.
- C. Introduces the person and says why they are famous.
- D. Talks about the person's childhood.
- E. Summarises what is important about this person.
- F. Talks about what the person is doing now.

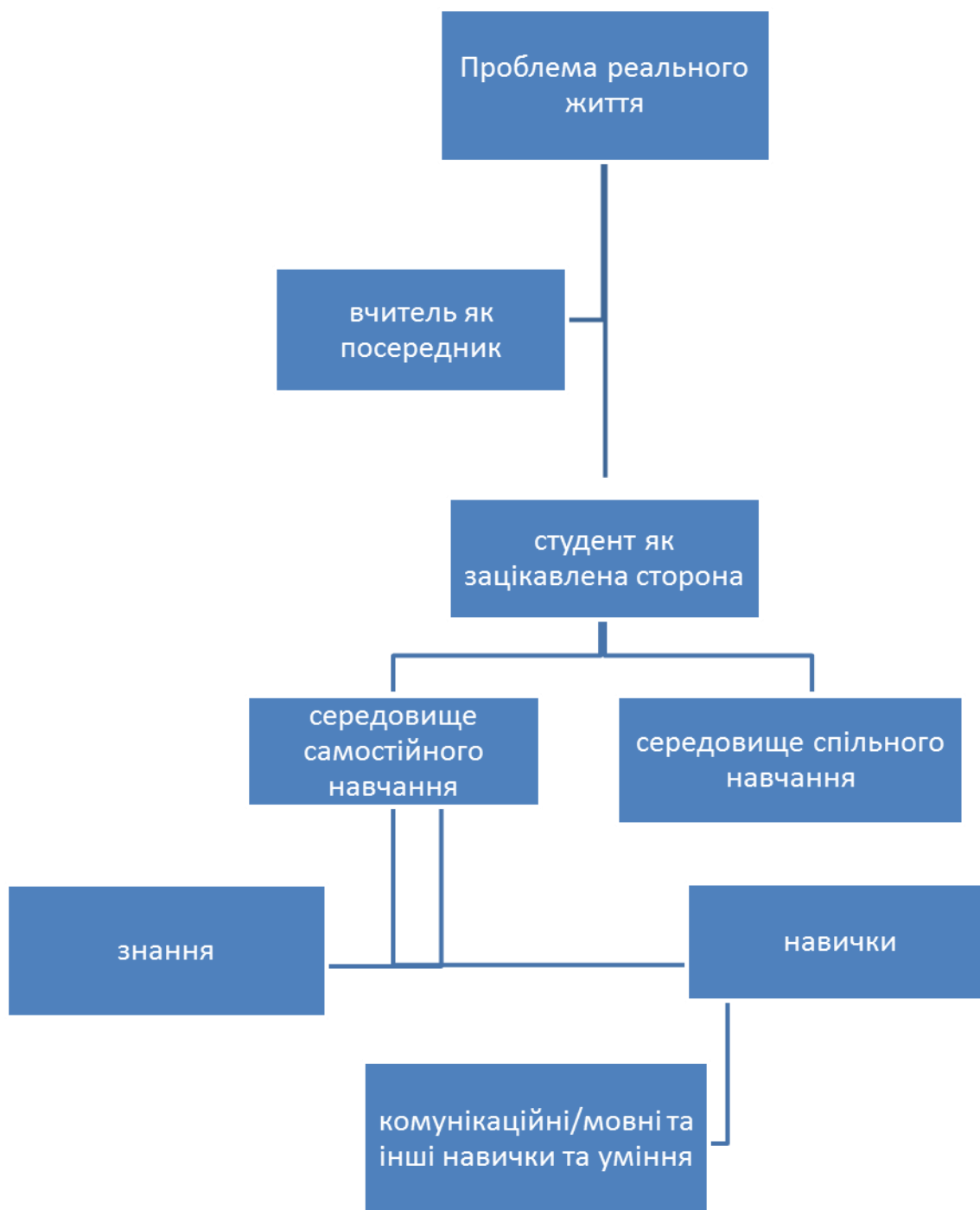
8. Use a similar plan to the paragraphs in exercise 7 to write a short biography of a different famous person. Try to use a variety of tenses.

Інтерактивні вправи для SMART-дошки

Europe is in languages - there are over European languages in use. Learning other people's is another of helping us to each other better and our cultural differences. Let's the richness and of linguistic in Europe!

Проблемне навчання

[56;111]

План уроку АМ з теми «Speaking of art»

Тема: Speaking of art

Цілі:

Практична:

- розвивати уміння в аудіювання;
- удосконалювати уміння усного мовлення;
- удосконалювати уміння в читанні з поглибленим розумінням змісту.

Освітня:

- поглибити і закріпити знання учнів з краєзнавства Великобританії;
- ознайомити із творчістю художників рідного села;
- розкрити морально етичні цінності культури Британії.

Розвиваюча:

- розвивати естетичне сприйняття ;
- розвивати мовну здогадку та мовленнєву реакцію.

Виховна:

- сформувати в учнів почуття прекрасного , шанобливого ставлення до культури Британії та культури рідного краю.

Обладнання: картини художників рідного краю, репродукції британських художників, картки.

Хід уроку

I. Teacher's introduction

T: Today we have a summing up meeting devoted to the British painting . During the meeting we shall get to know painting some interesting and important facts related to British painting and painting of our native land.

II. Warming – up

T: Today we are going to speak about the arts, painting in particular. Let's define things which generally come under the heading of the arts.

The task is to find the keyword and match the words referring to it .

(The teacher gives the pupils separate cards with the following words.) Slide 3

Novel	Literature	Drama	Performing Arts	Music
Poetry	Dance	Cinema	Ballet	Theatre
Fine Arts	Painting	Architecture	Sculpture	

The correct answers:

Keyword *Literature*

Novel; Drama; Poetry

Key word *Performing Arts*

Dance; Cinema; Ballet; Music; Theatre

Key word *Fine Arts*

Painting; Architecture; Sculpture

III . Working with the vocabulary

T.: Let’s revise our vocabulary

Do you know the definition of the word arts?

“ART” is the study or creation of beautiful things

What things do associate with the word art? (Pupils express their thoughts)

T.: Tell me, please, what kinds of painting do you know? I’ll show pictures of painters from our native village. Look at them and try to figure out what kinds of painting they belong to.

Kinds of painting

- **Icon painting**
- **Still life painting**
- **Animal painting**
- **Portrait painting**
- **Seascape painting**
- **Landscape painting**
- **Cityscape painting**
- **Fresco**

IV. Main part of the lesson

1. Speaking

T.: Where can you see the works of art?

Answer this question using the substitution table.

I’d like to visit the picture gallery
 the art museum
 the art gallery
 the exhibition hall

T.: What are the biggest and richest art galleries in the world? Make up sentences, using the table. Note the use of definite article with the names of museums. Slide 8.

The Louvers			St.Petersburg
The Tretyakov Gallery			London
The Tate Gallery	is	in	Paris
The National Art Museum			Moscow
The National Gallery			Kyiv
The Hermitage			

2. Reading

T.: You know that London is famous for it’s art museum and galleries. Of all London’s great art collections one should be mentioned, The National Gallery.

Let's watch the video about it. So let's start our excursion. Now we have to read the text about The National Gallery and do the task after it.

National Gallery

London's National Gallery, founded in 1824, houses a rich collection of over 2,300 paintings dating from the mid 13th century to the early 20th centuries. The collection belongs to the British public and entry to the main collection is free, although there are charges for entry to special exhibitions. The National Gallery is open to the public 361 days a year.

The National Gallery, London is an art gallery which has one of the finest collections of European paintings in the world. The National Gallery has many paintings of very high quality and also because it has paintings by famous artists whose works are very rare. These rare paintings include works by Duccio, Masaccio, Leonardo, Giorgione, Michelangelo, Caravaggio.

The National Gallery is on Trafalgar Square, which is one of the busiest tourist places in London. It is a grand building of pale grey limestone, with a central dome and a large Classical style porch like an Ancient Greek temple. To the left side, the gallery has a large new building called The Sainsbury Wing.

In 1823 a collector called Sir George Beaumont offered to give his famous collection of paintings to the British Government to start a public art gallery. In 1824 another famous collection of paintings was on sale. The owner, John Julius Angerstein, had died. The Parliament had to make a quick decision.

The Parliament voted that a national collection should be started and a gallery should be built. They gave 60,000 Pounds Sterling to buy the Angerstein paintings. They got 38 pictures and were able to display them publicly in the Angerstein House.

The collection grew quickly with the Beaumont and Holwell Carr paintings, and others, being bought or given. A new gallery was needed. In 1831 the plans of the architect William Wilkins were accepted. The site which looks over Trafalgar Square was chosen, old buildings were demolished and the magnificent new gallery was opened on April 9, 1838.

Choose the correct answer:

1. The collection belongs to the

- a) English Queen; b) British public ;c) Lords.

2. The price of entry to the main collection is

- a) high; b) free; c) free for foreigners.

3. The National Gallery is famous for its

- a) situation;
b) paintings of very high quality;
c) paintings of very high quality and very rare paintings.

4. National Gallery is situated on

- a) Big Ben; b) Trafalgar Square; c) Downing Street.

5. The National Gallery is

- a) a grand building of pale grey limestone;
b) a grand building of black limestone;
c) a grand building of pale grey iron.

6. A grand building of National Gallery like

- a) an Ancient Greek temple;
b) an Ancient Greek castle;
c) an Ancient Rome temple.

7. To the left side, the gallery has

- a) a large old building called The Sainsbury Wing;
b) a large new building called The Sainsbury Wing;
c) a large new building called The Sainsbury Wind.

8. The Parliament gave 60,000 Pounds Sterling

- a) to buy the Angerstein paintings;
b) to show the Angerstein paintings;
c) to buy the Morland paintings.

9. 38 pictures were

- a) displayed publicly in the Angerstein House;
b) sold publicly in the Angerstein House

3. Vocabulary work

Name the synonyms or continue the row

- Master ..(painter, artist, creator, seascapist

- Prominent ..(famous, outstanding, brilliant....)
- Render..(depict, paint ,create ,represent..)
- Impressive..(talented, remarkable, grand....)
- Profoundly ...(deeply, truthfully, sensitively, clearly, brightly..)

Work in pairs

You have sheets of papers on the desks. So your task is to put them in a correct order according to the plan of description.

Group work

You have practiced in describing of the pictures in the National Gallery. Let's practice in describing of pictures in our class exhibition. Every group must choose one of them and describe it.

V.Summing up

T. Dear children, you have coped with all the tasks very well. All of you were well-prepared and active. I enjoy your work at the lesson. And I am sure you have had good practice.

VI.Homework

Imagine that you are a painter. What picture would you like to paint? Describe it.

Savior in strength. Ser. - 2nd floor. XVI century Galicia. Wood, gesso, tempera; embossing on gesso

Dmytro H. Levytsky: Portrait of U. Mniszek (1782)

Serhii Svitoslavsky: Crossing the Dnieper.

Mariia Pryimachenko: from series 'Bolotnia's Animals.

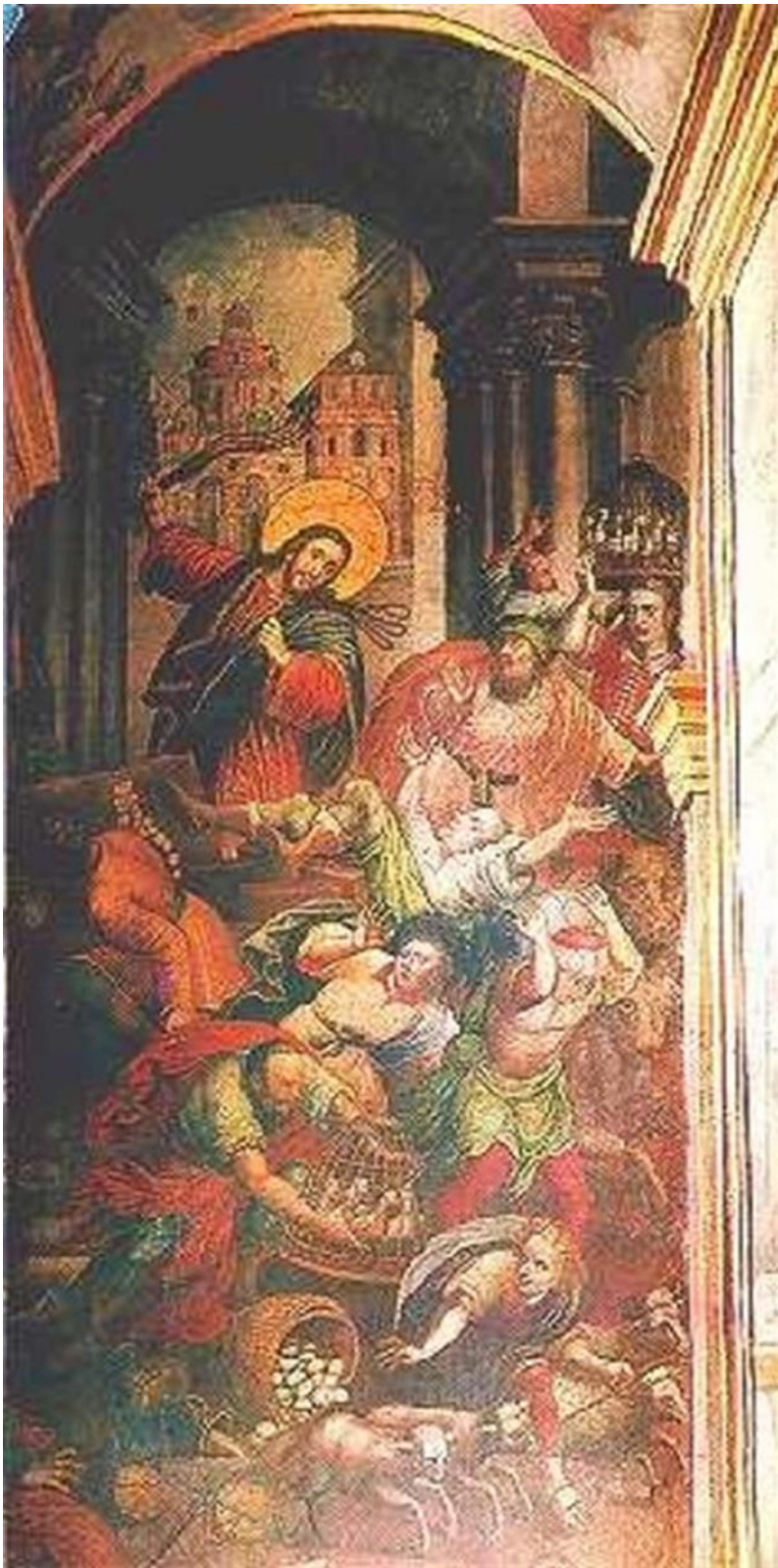
"Bouquet, roses" by Vasyl Ponikarov

Shenderov Alexander
Morning, Cape Ay-Foka
#17, canvas, oil

Vladimir Fechyk

Fresco of Christ chasing away moneylenders from the Temple at the Trinity Church of the Kyivan Cave Monastery (Kyivan Cave Monastery Icon Painting Studio, 1730-40).